

CP

КОМИСИЈА ЕВРОПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

Брисел, 6.11.2007. SEC (2007) 1435

РАДНИ ДОКУМЕНТ КОМИСИЈЕ

Извештај о напретку Републике Србије у 2007. год.

СРП

{COM (2007) 663}

САДРЖАЈ

1.	Увод	4
1.1.	Предговор.....	4
1.2.	Контекст	4
1.3.	Односи између ЕУ и Србије.....	5
2.	Политички критеријуми	6
2.1.	Демократија и владавина права.....	6
2.2.	Људска права и заштита мањина.....	11
2.3.	Регионална питања и међународне обавезе	16
3.	Економски критеријуми	19
3.1.	Постојање функционалне тржишне економије.....	19
3.2.	Способност за суочавање с конкурентним притисцима и тржишним силама из Уније.....	24
4.	Европски стандарди.....	26
4.1.	Унутрашње тржиште	26
4.1.1.	Слободно кретање робе	26
4.1.2.	Кретање људи и услуга, право оснивања	27
4.1.3.	Слободно кретање капитала	28
4.1.4.	Царина и опорезивање.....	28
4.1.5.	Конкуренција.....	29
4.1.6.	Јавне набавке	29
4.1.7.	Право интелектуалне својине	30
4.1.8.	Запошљавање и социјална политика	30
4.1.9.	Образовање и истраживање	31
4.1.10.	Питања СТО	32
4.2.	Секторске политике	32
4.2.1.	Индустрија и МСП.....	32
4.2.2.	Пољопривреда и рибарство	33
4.2.3.	Животна средина.....	33
4.2.4.	Саобраћај	34

4.2.5.	Енергетика	36
4.2.6.	Информационо друштво и медији	36
4.2.7.	Финансијска контрола	37
4.2.8.	Статистика	38
4.3.	Правосуђе, слобода и безбедност	38
4.3.1.	Визни режим, контрола граница, азил и миграције	38
4.3.2.	Прање новца	40
4.3.3.	Дрога	41
4.3.4.	Полиција	41
4.3.5.	Борба против организованог криминала и тероризма.....	42
4.3.6.	Заштита личних података.....	44
ПРИЛОГ СА СТАТИСТИЧКИМ ПОДАЦИМА		45

РАДНИ ДОКУМЕНТ КОМИСИЈЕ**Извештај о напретку Републике Србије у 2007. год.****1. Увод****1.1. Предговор**

Од марта 2002. године Комисија подноси редовне извештаје Савету и Парламенту о постигнутом напретку земаља западног Балкана.

Овај извештај у многоме следи структуру извештаја из претходних година. У овом извештају се:

- даје сажет опис односа између Републике Србије и Европске уније;
- анализира ситуација у Србији у погледу политичких критеријума за чланство;
- анализира ситуација у Србији на основу економских критеријума за чланство;
- даје преглед способности Републике Србије да спроводи европске стандарде, односно да постепено усаглашава своје законодавство и политике са правним тековинама ЕУ, у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању и приоритетима Европског партнерства.

Овај извештај обухвата период од 1. октобра 2006. до почетка октобра 2007. године. Косово је, у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН, предмет засебног Извештаја о напретку. Напредак се мери на основу донетих одлука, усвојених закона и спроведених мера. По правилу, закони и мере које су у припреми или чекају на прелиминарно одобрење нису разматрани. Овај приступ обезбеђује једнак третман у свим извештајима и омогућава објективно оцењивање.

Овај извештај се темељи на информацијама које је Комисија сакупила и анализира. Такође су коришћени многобројни извори, укључујући и прилоге државних институција Републике Србије, држава-чланица ЕУ, извештаје¹ Европског парламента и информације добијене од разних међународних и невладиних организација.

Комисија је своје закључке о Републици Србији дала у посебном документу о проширењу², који се заснива на стручној анализи која је примењена у овом извештају.

1.2. Контекст

Србија је потенцијални кандидат за чланство у ЕУ. Преговори о Споразуму о стабилизацији и придруживању (ССП) између Србије и ЕУ званично су отворени у октобру 2005. године. Захтева се Потпуна сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију (Хашки трибунал) пре потписивања ССП.

1.3. Односи између ЕУ и Републике Србије

Србија учествује у **Процесу стабилизације и придруживања (ССП)**.

¹ Извештач за Републику Србију је г. Јелко Кацин, посланик у ЕП.

² Стратегија проширења за 2007–2008. и главни изазови.

Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) обезбеђује оквир за међусобне обавезе у широком спектру политичких, трговинских и економских питања. Преговори о ССП су званично отворени у октобру 2005. године, а Комисија их је прекинула у мају 2006. године јер Србија није испунила обавезе сарадње са Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију (Хашким трибуналом). У фебруару 2007. године, након парламентарних избора у Србији, Савет је поздравио спремност Комисије да настави преговоре о ССП са новом Владом у Београду, под условом да се предузму конкретне и продуктивне мере за пуну сарадњу са Хашким трибуналом. Након периода политичке несигурности, коалициона Влада је формирана у мају 2007. године и убрзо након тога је испунила услове које је поставио Савет.

Након закључака Савета из јуна 2007. године, којим су похваљени напори и активности које је нова Влада предузела, Комисија је наставила преговоре о ССП. Савет је поновио да ће темпо и закључивање преговора нарочито зависити од напретка Србије у развоју неопходног законодавног оквира и административних капацитета за испуњење обавеза из овог Споразума, као и од пуне сарадње са Хашким трибуналом. Званична рунда преговора је одржана у јуну 2007. године. Српска администрација је била професионална и добро припремљена, тако да су преговори закључени у септембру 2007. године. Пре потписивања ССП неопходно је успоставити пуну сарадњу са Хашким трибуналом.

Европска унија обезбеђује смернице за власти у Србији о приоритетима у погледу реформи у оквиру **Европског партнерства**. Напредак у спровођењу ових приоритета се прати и стимулише кроз **Унапређени стални дијалог (УСД)**. Пленарни састанак УСД је организован у новембру 2006. године. Одржано је више секторских састанака УСД, који су обухватили секторе као што је унутрашње тржиште, трговина, пољопривреда, правосуђе, слобода и безбедност. Састанак о политичком дијалогу на министарском нивоу одржан је у марту 2007. године.

Споразуми о визним олакшицама и реадмисији између ЕУ и Србије парафирани су у мају 2007. године, а потписани у септембру 2007. Ови нови споразуми су веома важни за поједностављивање директних контаката међу људима. Њима ће бити олакшане процедуре за издавање виза за одређене категорије грађана Србије, укључујући студенте, академике, пословне људе, новинаре и туристе. Трошкови за издавање визе ће остати на садашњем нивоу, а у неким случајевима ће издавање бити бесплатно.

Од 2007. године, Србија ће примати претприступну **финансијску подршку (ИПА)** у оквиру претприступног инструмента. Године 2007. за Србију је издвојено 164,8 милиона евра. Влада Србије је активно учествовала у припреми програма претприступног инструмента за 2007, а Вишегодишњи индикативни плански документ за Србију у периоду 2007-2009 (*MIPD*) усвојен је у јуну 2007.

Кључне области за финансијску подршку укључују политичке услове, *inter alia*, демократске институције, реформу државне управе, владавину права, реформу судства, борбу против корупције, људска права и заштиту мањина, социо-економске услове и европске стандарде. Србија и даље има користи од регионалних и хоризонталних програма и учествоваће у прекограничној сарадњи. Одређени број иницијатива у оквиру невладиног сектора имају подршку националног претприступног програма и других тематских финансијских инструмената, као што су Европска иницијатива за демократизацију и људска права (*EIDHR*), у оквиру којих је обезбеђено 2 милиона евра (за 2007.), односно 1.5 милион евра (за 2007. и 2008. годину). Текућу помоћ из програма Кардс спроводи Европска агенција за реконструкцију, али су тренутно у току припреме за пренос ових надлежности на Делегацију ЕК у Београду. Програм ИПА помоћи ће спроводити Делегација ЕК. Управљање програмима помоћи на децентрализованом основи представља средњорочни циљ Србије.

У мају 2007. године, Србија је примљена у Седми оквирни програм за истраживање и технолошки развој Европске уније. Меморандум који се односи на овај програм потписан је у јуну 2007. године.

2. Политички критеријуми

У овом делу извештаја анализира се напредак Републике Србије у испуњењу копенхагенских политичких критеријума који захтевају стабилност институција које гарантују демократију, владавину права, људска права и поштовање и заштиту мањина. Овде се такође прати регионална сарадња, добросуседски односи са државама у процесу приступања и државама чланицама, и поштовање међународних обавеза, као што је сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

2.1. Демократија и владавина права

Устав

Нови Устав је ступио на снагу у новембру 2006. године. Скупштина је након тога усвојила Закон о спровођењу Устава (Уставни закон). Овај закон предвиђа одређени број законских и институционалних прилагођавања и одређује услове и рокове за расписивање парламентарних, председничких, покрајинских и општинских избора.

Одредбе Уставног закона које се односе на Заштитника грађана и Повереника за информације од јавног значаја се већ примењују. Гувернер Народне банке Србије је поново изабран, а чланови Државне ревизорске институције су именовани у септембру 2007. године.

Нови Устав садржи неке одредбе које нису у потпуности у складу са европским стандардима. Венецијанска комисија Савета Европе је у свом мишљењу из марта 2007. године истакла одређене области које изазивају забринутост, које се односе на контролу политичких странака над појединачним мандатима посланика, као и на улогу Скупштине у именовању судија. Осим тога, Уставном закону недостају јасни и објективни критеријуми у погледу реизбора судија.

Укратко, постигнут је одређени напредак у спровођењу новог Устава. Остаје међутим, да се главне одредбе, посебно у области судства, спроведу у складу са европским стандардима.

Народна скупштина

Парламентарни избори су одржани у јануару 2007. године у складу са Уставним законом. Међународни посматрачи су ове изборе оценили као слободне, фер и спроведене у складу са међународним стандардима. Уклањање цензуса од 5% за изборне листе националних мањина имала је за резултат повећање броја представника националних мањина у Скупштини. Представник једне националне мањине је именован за заменика председника Скупштине. Скупштина је формално конституисана у фебруару 2007. године. Скупштина садржи је формирала 30 одбора, укључујући и Одбор за европске интеграције. Одређеним бројем одбора председавају представници опозиционих странака.

Међутим, ова дешавања су имала другачији ефекат на функционисање Скупштине. Прво заседање након оснивања одложено је за скоро три месеца због одлагања преговора о формирању Владе.

Проблеми са којима су се сусреле политичке странке током договора о постизању заједничке платформе довеле су до повећања политичке нестабилности, која је кулминирала у мају месецу формирањем привремене коалиције Демократске странке Србије и Нове Србије са Српском радикалном странком, како би изабрали актуелног лидера Српске радикалне странке за председника Парламента.

Ова коалиција је била краткотрајна, и председник је поднео оставку након што је постигнут коалициони договор између Демократске странке (ДС), ДСС-НС и Г17+ о формирању реформски оријентисане Владе. У мају 2007. године, формирана је коалициона Влада ДС, ДСС-НС и Г17+ и изабран је нови председник Скупштине.

Изборно законодавство још увек није у потпуности ревидирано, посебно у погледу изборног списка.

Избори су потврдили потребу за бољим регулисањем финансирања политичких странака. Скупштински одбори немају довољно капацитета да одговоре текућим потребама, а Скупштини још увек недостају стручни кадрови. Постојећи пословник Скупштине је допринео успоравању законодавног процеса.

Укратко, период политичке несигурности у Србији ограничио је рад Скупштине и учињен је мали напредак. Одлагање конституисања нове Скупштине утицали су на темпо усвајања законодавства. Капацитет скупштинских одбора је и даље ограничен.

Влада

У месецима који су уследили након парламентарних избора, привремена Влада је мало тога урадила. Нова коалиција је коначно формирана у мају 2007. године, након дугог периода политичке неизвесности.

Нова Влада има 25 чланова, укључујући потпредседника надлежног за европске интеграције. Има шест министарских места више од претходне Владе, што је условило реструктурирање министарстава. Основано је ново Министарство за Косово и Метохију, а Координациони центар за Косово је стављен под надлежност овог министарства.

Влада је одредила низ приоритета у оквиру свог мандата: статус Косова, испуњење међународних обавеза и сарадњу са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију (Хашки трибунал), убрзавање процеса европских интеграција, економски развој и борбу против корупције и криминала. Разговори о статусу Косова доминирају политичком агендом од почетка мандата нове Владе.

Након одлуке Европске комисије да настави преговоре о ССП-у јуну 2007., Влада је именovala нови преговарачки тим, на челу са потпредседником Владе. Такође је поново успостављен Савет за европске интеграције, на челу са председником Владе и члановима које чине представници ресорних министарстава, невладиних организација, верских заједница и националних мањина. Влада је разговор о напретку европских интеграција увела као сталну тачку дневног реда на свакој седници. У августу 2007. године Влада је усвојила Акциони план за спровођење приоритета Европског партнерства и Акциони план за усклађивање закона са правним тековинама ЕУ. Влада и Скупштина су унапредиле сарадњу по питањима европских интеграција. Међутим, потребно је додатно унапредити сарадњу међу министарствима и другим телима Владе.

У области локалне самоуправе, ратификована је Европска повеља о локалној самоуправи. Законодавство Србије о финансирању локалне самоуправе се спроводи од јануара 2007. године. Овим се регулише ефикасније финансирање локалних јединица управе и обезбеђује већа стабилност и предвидивост финансирања. Годишњи износ трансфера је одређен на 1,7% БДП. Нови Устав садржи одредбе које предвиђају општинско власништво. Међутим, правни оквир неопходан за трансфер државног власништва у општинско још увек није усвојен. Очекује се и усвајање одређеног броја закона у области децентрализације и локалне самоуправе.

Укратко, мали број активности је реализован за време привремене Владе, као и мали број владиних иницијатива. Од формирања нове Владе, учињен је одређени напредак у поновном активирању процеса усклађивања са европским стандардима. Међутим, неопходно је унапредити координацију политика. Потребно је додатно унапредити правни оквир у области локалне самоуправе.

Државна управа

Начела независне и поуздане државне службе формулисана су новим Уставом, а законски оквир за реформу државне управе, који је један од кључних приоритета из Европског партнерства, скоро је комплетиран. Нови Закон о платама државних службеника ступио је на снагу у јануару 2007. У јесен 2006., државна управа је расписала конкурс за попуњавање места виших државних службеника, на

која су раније били постављени политички намештеници. Рок за затварање ових конкурса је продужен до маја 2008. године. Србија још увек није усвојила прописе о платама политичких намештеника.

Служба за управљање кадровима је почела са радом и скоро је попунила своје капацитете у погледу кадрова. Нови директор Службе је именован у децембру 2006. године, након расписивања јавног конкурса. Служба је припремила програм за државне службенике који је усвојен на Влади у марту 2007. године. Након усвајања новог Закона о министарствима у мају 2007., у свим министарствима и владиним агенцијама је припремљена систематизација радних места и унутрашња организација. Све владине службе су повезане у јединствену ИТ мрежу.

Канцеларија за придруживање ЕУ наставила је да координира активности у вези са процесом европских интеграција. У канцеларији је тренутно запослено 42 људи, а буџетом је предвиђено запошљавање још 10 људи. У мају 2007., поново је изабран директор канцеларије на пет година.

Нова Скупштина је именовала државног омбудсмана, као што је то предвиђено Уставним законом и другим релевантним прописима. Међутим, Влада још увек није предузела одговарајуће мере како би обезбедила потпуну функционалност канцеларије омбудсмана. Провинцијски омбудсман у Војводини пријавио је 457 поднетих случајева у 2006. години. Од 284 прихватљивих случајева, 148 је решено, а истрага је у току за 136 случаја.

У погледу слободног приступа информацијама од јавног интереса, Повереник за информације од јавног значаја је поново изабран. Међутим, слободан приступ информацијама је потребно додатно унапредити. Ограничени ресурси и недостатак извршних моћи ограничавају рад Повереника. У неколико случајева, Влада није у потпуности поступила по препорукама Повереника.

Укратко, учињен је напредак у области реформе државне управе, што је генерално у складу са европским стандардима. Србија је показала да поседује адекватне административне капацитете у контексту преговора о ССП. Међутим, неопходно је наставити са јачањем капацитета на свим нивоима. Регулаторни и независни органи још увек нису довољно развијени да обезбеђују неопходну контролу и спровођење законских обавеза. Потребно је наставити са реформама како би се изградиле, како на владином тако и на субнационалном нивоу, објективна, поуздана и ефикасна државна служба, заснована на критеријумима за професионални развој. Учинак недавно постављеног омбудсмана тек треба да се процени.

Цивилна контрола снага безбедности

У децембру 2006., председник је именован новог начелника Генералштаба војске. У новембру 2006., Србија је позвана у програм НАТО Партнерство за мир.

Нови Устав предвиђа скупштинску надлежност за цивилну контролу над снагама безбедности. Скупштински одбор за безбедност и одбрану основан је у мају 2007. године. Канцеларија начелника Генералштаба војске, управе за снабдевање и буџет у потпуности су интегрисани у Министарство одбране и стављени под цивилну контролу. У току је развој новог система унутрашње контроле. Завршен је пренос надлежности за контролу граница са Министарства одбране на Министарство унутрашњих послова. У мају 2007., нова Влада Србије донела је одлуку о оснивању Националог савета за безбедност, којим председава Председник Републике и који је одговоран за координацију активности свих служби безбедности.

Међутим, у складу са Уставом, неопходан је нови ревидирани законодавни оквир. То се нарочито односи на усвајање закона о одбрани, оружаним снагама, цивилној и демократској контроли војске и служби безбедности. Одговарајуће војне и одбрамбене стратегије и доктрине још нису у потпуности усклађене са Уставом. Осим тога, још увек није образован специјални скупштински одбор за цивилну контролу над службама безбедности.

Укратко, постигнут је напредак у цивилној, демократској контроли војске, што је један од кључних

приоритета из Европског партнерства. Међутим, потребно је спровести додатне реформе и проверити опсег и продуктивност цивилне контроле, укључујући и финансијску контролу.

Правосуђе

Нови Устав предвиђа знатне промене у судском систему. Правни статус Високог савета судства и Државног већа тужилаца су уздигнути на уставни ниво. Потврђена је сталност функције судија и заменика тужилаца. У складу са у Уставом, судије и заменике тужилаца треба да именују Високи савет судства, односно Државно веће тужилаца, са изузетком почетног пробног периода од 3 године за новоименоване чланове, што остаје у надлежности Скупштине. Скупштина је такође надлежна за именовање председника Врховног суда, као и Републичког јавног тужиоца и јавних тужилаца.

Након формирања нове Владе, Министарство правде је иницирало једну темељну анализу правосуђа у Србији, припремајући основу за веома важне законодавне измене засноване на сигурној стратегији.

Тужилаштво и специјални судови надлежни за случајеве ратних злочина и организованог криминала су активни, што се огледа у већем броју донетих пресуда, док је неколико истрага у току. Стручна удружења, нарочито Удружење судија, наставили су да играју позитивну улогу у пружању подршке процесу реформе правосуђа.

Међутим, одредбе новог Устава о именовању судија се не примењују јер још увек нису усвојени нови закони о судовима и тужилаштву. Још увек нису установљени јасни критеријуми и процедуре за именовање судија. Постоји забринутост око нивоа утицаја који Скупштина може имати на има на судство. Скупштина је надлежна за именовање судија и тужилаца у почетном пробном периоду на предлог Високог савета судства и Државног већа тужилаца. Неколико чланова Високог савета и Државног већа такође бира Скупштина.

Уставни суд не функционише од октобра 2006. године, пошто није именован нови председник суда. Одредбе новог Устава које се односе на именовање у Уставни суд још увек се не примењују. Ови недостаци у функционисању Уставног суда створили су правни вакуум за судску контролу законитости и уставности усвојеног законодавства.

Апелациони и административни судови још нису основани, а планирани рок за ступање одговарајућег законодавства на снагу је одложено. Ово је изазвало негативне последице по ефикасност у спровођењу правде. Врховни суд мора да спроводи функције апелационог суда. Планирано ступање на снагу новог Закона о кривичном поступку је одложено за децембар 2008. године због недостатка финансијских средстава и капацитета за спровођење ефикаснијег модела полицијске и тужилачке истраге.

Неколико пресуда које је донео специјални суд за ратне злочине Врховни суд је поништио. Одређени број случајева великог значаја у области организованог криминала још увек није окончан.

Знатан застој у грађанским и кривичним поступцима представља разлог за забринутост, иако је број ових случајева незнатно опао током 2006. године. Не постоји јасна стратегија за решавање овог проблема, а коришћење поједностављених процедура за мање озбиљне случајеве није довољно. Још увек не постоји ефикасан систем за управљање случајевима, а проблеми целокупне ефикасности судства су остали. Предуга суђења су у многим случајевима водила ка помиловању оптужених.

Укратко, у области судства је учињен незнатан напредак у погледу кључних приоритета Европског партнерства – а нови правни оквир још увек није установљен. У овом тренутку, Устав и уставно право остављају простор за политички утицај на именовање судија и тужилаца. Потребно је учинити додатне напоре како би се обезбедила независност, поузданост и ефикасност судског система.

Политика борбе против корупције

У децембру 2006. године, усвојен је Акциони план за спровођење националне стратегије за борбу

против корупције. Министарства су поднела извештаје о спровођењу мера за борбу против корупције, а постигнути су и позитивни резултати у суђењима за корупцију. Отворено је неколико нових случајева, који укључују наводне случајеве корупције државних службеника, припадника полиције и царине. Србија је наставила са учешћем у Греко (*GRECO*) иницијативи Савета Европе.

Међутим, корупција је још увек широко распрострањена и представља велики проблем у Србији. Грађанскоправна конвенција Савета Европе против корупције, као и додатни протокол уз ову конвенцију још увек нису ратификовани. Акциони план за борбу против корупције не садржи јасне рокове, конкретне мере и неопходна средства за спровођење плана. Постоје одређени недостаци у спровођењу препорука *GRECO*. Антикорупцијско тело још увек није основано.

Недавни избори су показали недостатке у прописима који регулишу финансирање политичких странака. Нови званични облик транспарентног извештавања, који је усвојило Министарство финансија, није примењиван. Политичке странке нису откриле комплетне информације о својим финансијама, а закон не предвиђа одговарајуће процедуре за спровођење. Независна ревизија пријављених финансија није реализована.

Законодавство о конфликту интереса је углавном испоштовано, већина функционера је поднела извештај о својој имовини, али законом нису установљене процедуре за спровођење нити адекватно решавање тих случајева. Законски оквир који регулише јавне набавке, процес приватизације и велике буџетске расходе не предвиђа довољно контроле и балансирања како би се минимизирао ризик од злоупотребе и корупције. Још увек није успостављен свеобухватан систем ревизије. Ово представља препреку за темељно регулисање система јавних расхода, којим може да се спречи системска корупција на самом извору.

Укратко, незнатан напредак је учињен у погледу борбе против корупције. Корупција је широко распрострањена и још увек представља озбиљан проблем у Србији. Уведена је већина неопходних законских мера против корупције. Међутим, потребно је примењивати Акциони план за борбу против корупције, као и основати тело за борбу против корупције. Потребан је систематичнији приступ у борби против корупције, укључујући адекватну финансијску контролу, транспарентне процедуре јавних набавки и неопходну скупштинску контролу.

2.2. Људска права и заштита мањина

Поштовање међународних закона о људским правима

Србија је испунила своје обавезе за извештавање органа УН. Такође је поднет први Периодични извештај о спровођењу Европске повеље о регионалним и језицима мањина. Међутим, Србија још увек није ратификовала ревидирану Европску социјалну повељу, што је предвиђено обавезама према Савету Европе након приступања.

Европски суд за људска права (*ECtHR*) донео је шест пресуда којима се утврђује да је Србија прекршила најмање један члан Европске конвенције о људским правима (*ECHR*). Србија је у потпуности спровела прву одлуку *ECtHR*. Овом суду је поднето укупно 843 нових пријава које се односе на Србију. Укупан број нерешених случајева пред овим судом који се односе на Србију је око 1300. Уставна жалба због кршења људских права није могућа због нефункционисања Уставног суда.

Ратификовани међународни уговори о стандардима за људска права директно су примењиви све док су у потпуности усклађени са одредбама новог Устава. Међутим, судови у Србији су углавном невољни да директно спроводе стандарде људских права који проистичу из ратификованих међународних уговора.

Укратко, учињен је напредак у поштовању међународних прописа о људским правима, а нови Устав садржи одређене гаранције. Уставне жалбе још увек није могуће подносити, а неопходно је развити евиденцију о судском спровођењу.

Грађанска и политичка права

Нови Устав експлицитно забрањује **тортуру**. Нови правилник о мерама за одржање мира и безбедности у затворима усвојен је у новембру 2006. Контрола дискреционих моћи је унапређено. Обавезно надгледање, извештавање и судска контрола су успостављени како би гарантовали заштиту основних права.

Међутим, судска контрола над поштовањем људских права у затворима није у практичној примени због застоја у оснивању административних судова. Мали је помак учињен у погледу пријава полицијског **мучења** припадника ромске заједнице.

У погледу **борбе против изузећа од кажњавања**, учињен је мали напредак. Боља сарадња између полиције и тужилаштва довела је до отварања неколико случајева ратних злочина у које су умешани високи функционери у полицији и војсци.

У области **приступа правди**, законодавство о бесплатној правној помоћи још увек није усвојено.

Када је реч о **затворима**, усвојене су регулаторне и дисциплинске процедуре и санкције против затвореника и о мерама безбедности. Учињени су одређени напори за побољшање затворских капацитета. Отворена је посебна јединица за осуђенике за организовани криминал, а реконструкција је настављена у неколицини затвора. Унапређен је приступ обуци за затворенике.

Међутим, општи услови у затворима су још увек веома лоши, углавном због сталне пренатрпаности и недовољних средстава за финансирање. У извештају Комитета УН против тортуре (КПТ) подвучено је постојање озбиљних случајева насиља у затворима у Србији. Озбиљна сила коју је полиција наводно употребила против затвореника током неколико насилних протеста открива недостатке у систему безбедности и свеукупних капацитета затворских установа.

Нови Устав садржи гаранције за **слободу изражавања**, укључујући и медије. Конкурс који је расписао Радиодифузни савет за доделу радио и телевизијских фреквенција на територији Београда је завршен. Конкурс за доделу регионалних и локалних фреквенција још увек није комплетан, а једна жалбена процедура је у току. Врховни суд је одбио одлуку Радиодифузног савета од 2006. године о додели националних фреквенција, али је Савет потврдио своју првобитну одлуку након јавног побијања одлука и надлежности Врховног суда у овој ствари.

У истрагама за убиства новинара, од којих нека датирају још из 90-их, није било помака. Претње и напади на новинаре се још увек дешавају, укључујући физичке претње и покушаје убиства.

Нови Устав гарантује **слободу удруживања**, што је у многоме у складу са европским стандардима. Постојеће правне одредбе нису усклађене тако да у потпуности испуњавају захтеве из новог Устава. Дешавали су се инциденти и напади на организације које се баве промовисањем мира, борбом против изузећа од кажњавања или оних који бране право на различиту сексуалну оријентацију, што није испраћено одговарајућим реакцијама органа за спровођење закона.

У области **слободе удруживања**, Министарство за државну управу и локалну самоуправу је основало одсек за регистровање грађанских удружења, укључујући националне савете мањина. Ново законодавство о удруживању још није усвојено.

Организације грађанског друштва и даље играју кључну и активну улогу у Србији. Оне одржавају редовне међусобне дијалоге и сарађују у широком спектру грађанских иницијатива. Међутим, регулаторно окружење за организације цивилног друштва је недовољно. Постоји велики правни вакуум у погледу финансирања НВО, укључујући рестриктивне и неповољне фискалне услове који се примењују на *ad hoc* и произвољној основи. Било је случајева јавног оповргавања и напада на активисте НВО које се баве осетљивим питањима, нарочито ратним злочинима и борби против организованог криминала. Починиоци још увек нису изведени пред правду.

Када је реч о **верским слободама**, Министарство вера је усвојило регулативу о регистравању цркава и верских заједница у оквиру спровођења законодавства о црквама и верским организацијама из 2006. године. Одређени број административних жалби је од тада поднето од стране верских заједница против ове регулативе, а за повећање доњег прага за регистрацију.

Укратко, у погледу грађанских и политичких права је учињен одређени напредак. Нови Устав садржи одредбе у овој области, међутим спровођење и примена морају да се развију како би се побољшала клима у којој је могуће реализовати грађанска и политичка права.

Економска и социјална права

У погледу **права жена**, нови Устав предвиђа полну једнакост и захтева да држава омогући једнаке могућности. Нови Закон о државним службеницима прописује једнак приступ јавним службама. Скупштински одбор за једнакост полова је основан, а поново је активиран и савет владе. У октобру 2006. године, Србија је поднела Први извештај о спровођењу Конвенције УН за елиминисање свих врста дискриминације жена (*CEDAW*). Након избора, заступљеност жена у скупштини од 250 посланичких места повећала се са 27 на 51. Још увек није усвојен посебан закон о једнакости полова, а постоји и одређена забринутост због нивоа насиља над женама и недовољним кривичним казнама. У пракси, жене су и даље дескриминисане на тржишту рада.

Нови Устав експлицитно признаје **права детета**. Надлежне институције, укључујући и Савет за права детета и канцеларија Дечијег заштитника у Војводини наставиле су активно да раде на заштити права деце. На локалном нивоу, у три канцеларије општинских заштитника основане су јединице за децу, а акциони планови су усвојени у 13 општина. У мају 2007. године, Србија је, као потписница Конвенције УН о правима детета, поднела Први извештај о њеном спровођењу. Међутим, и даље постоје тешкоће у погледу остварења дечијих права, тако да деца из социјално осетљивих група пате од дискриминације и искључења. Насиље у породици је и даље област која изазива забринутост уз тек неколицину пријављених и обрађених случајева.

Што се тиче **социјално угрожених особа и/или особа с инвалидитетом**, Влада је усвојила стратегију за период од 2007-2015 за унапређења услова за особе са инвалидитетом; ова стратегија предвиђа обезбеђивање становања и других услуга. У априлу 2007. године, Влада је одабрала 40 општина за учешће у програму подршке локалним властима у спровођењу социјалне заштите. Србија је потписница Конвенције УН о правима особа са инвалидитетом. Међутим, закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа с инвалидитетом још увек није усвојен. Особе са инвалидитетом су и даље веома осетљива група; деца са инвалидитетом су и даље жртве дискриминације и искључивања, а њихове породице немају одговарајућу подршку државе. Од процењених 700,000 особа са инвалидитетом, само 13% је запослено, док је само 15% деце са посебним потребама укључено у образовни систем.

Почела је трансформација служби за ментално здравље, са акцентом на друштвеној бризи, кампањама антистигматизације и образовању. У Србији има 46 установа за смештај психијатријских болесника и још 71 служба при општинским домовима здравља. Реорганизација ових служби је у току.

Постоји нови правни оквир за **права на рад и синдикално удруживање**, али одредбе Закона о раду се не поштују у довољној мери. Критеријуми за учешће социјалних партнера у Економском и социјалном савету још нису усвојени. Примена радног законодавства је угрожена због недовољних заштитних механизма.

Када је реч о **имовинским правима**, регистравање захтева за повраћај имовине је окончано у 2006. години, а број поднетих захтева је око 70,000. Међутим, још није усвојено законодавство о повраћају имовине које је неопходно како би се овај процес адекватно започео и примењивао. Упркос протестима бивших власника, приватизација неких власништва се наставила.

Новим Уставом се забрањује свака врста директне и индиректне **дискриминације**. Закони о медијима, раду и породици забрањују дискриминацију због сексуалне оријентације; у сваком случају, казне се ретко прописују. Још увек није усвојен закон против дискриминације, а судска пракса је веома оскудна. У пракси, дискриминација је широко распрострањена, а посебно утиче на ромску заједницу, особе са инвалидитетом, етничке мањине, као и особе са различитим сексуалним опредељењем. Заштита од дискриминације на тржишту рада је још увек слаба.

Укратко, било је напретка у областима економских и социјалних права, са посебно унапређеним законским гаранцијама и ојачаним институцијама. Правни оквир још увек није комплетиран, док су права осетљивих група и услови на терену, укључујући и децу, иако унапређени на папиру, остали неповољни.

Права мањина, права на културу и заштита мањина

Општи услови за поштовање права мањина се и даље унапређују. Нови Устав садржи одредбе о правима мањина, укључујући експлицитну забрану дискриминације и гаранције афирмативних активности. Обезбеђена је уставна основа за националне савете, који представљају органе надлежне за културну аутономију етничких мањина. Текуће финансирање је обезбеђено и тренутно постоји 14 националних савета. Спровођење закључака Владе из 2006. године о представницима мањина у јавним службама је настављено, уз унапређену улогу Служба за управљање кадровима. Додатни напредак је учињен у штампању уџбеника на хрватском, мађарском, словачком и бугарском језику, а одобрено је и коришћење уџбеника са Косова у јужној Србији. Учињен је напредак у погледу званичне употребе језика мањина. Као резултат законодавних измена у 2004. години, током парламентарних избора 2007. године учињени су позитивни кораци који су довели до веће заступљености мањина у новој Скупштини Србије.

Међутим, Републички Савет за мањине се није састао од 2006. године. Законодавство неопходно за регулисање избора националних савета и њихових дужности још увек није усвојено. Мандат одређеног броја постојећих савета је истекао, али нови избори не могу да буду расписани због тренутног правног вакуума.

Број етнички мотивисаних инцидената се смањивао. Међутим, дошло је до неких озбиљних инцидената који су укључивали провокације и коришћење вулгарног језика у одређеним медијима. Неке мањине су се жалиле на недовољну примену гарантованих права, нарочито у области званичног коришћења језика и образовања на свом матерњем језику.

Ситуација у *Војводини* се побољшала, уз смањење броја инцидената. Донето је неколико пресуда у случајевима који укључују екстремистичко понашање и подстицање на расну и верску мржњу. Покрајински Заштитник је објавио низ препорука за одговарајуће институције у погледу пропорционалне заступљености представника мањина у државној управи.

Ситуација у *јужној Србији* је и даље стабилна али напета, и још увек се дешавају спорадични инциденти. Учињен је напредак у раду мултиетничких полицијских снага и регрутације Албанаца. Застој у формирању Владе Србије је негативно утицао на рад Координационог тела за јужну Србију, које и даље обавља рутинске задатке, али без неопходног политичког подстрека. У августу 2007., Влада је донела одлуке о реструктурирању Координационог тела и именовала новог директора, међутим, албански представници су се жалили на недостатак консултација по питању ових одлука. Албански представници су били подељени по питању учешћа на изборима у Србији. Неке странке су коначно учествовале на изборима, први пут од почетка 90-их година, тако да је изабран један албански представник. Међутим, већина албанских гласача у јужној Србији се одлучило за пасивни бојкот избора. Тензије и даље постоје у оквиру етничке албанске заједнице, као и у њиховим односима са српским становништвом у погледу именовања у јавним службама након општинских избора 2006. године. У септембру 2007. године, главни албански политички актери су објавили декларацију у којој су поновили захтеве из јануара 2006. године и захтевајући опсежну политичку и територијалну

аутономију и институционалне везе са Косовом.

Ситуација у *Санџаку* на југу Србије се погоршала, дошло је до продубљивања религиозних подела у оквиру муслиманске заједнице и случајева избијања насиља. Одиграо се одређени број инцидената, у којима су учествовали и следбеници покрета *Вахаби*.

У Србији има око 104,000 избеглица и 208,000 **интерно расељених лица** (ИРЛ). Око 2,400 избеглица и 5,500 ИРЛ још увек су смештени у 72 сабирна центра и 89 специјализованих институција. Одређени број ИРЛ борави у незваничним и илегалним центрима, где су услови за живот веома лоши. Тешка социо-економска ситуација ИРЛ и уопштено избеглица и даље има утицај на укупну политичку ситуацију. Застарели прописи који се односе на избеглице нису ревидирани. Приступ документацији, здравственом и образовном систему још увек је тежак за угрожене групе ИРЛ, као што су Роми, Ашкали и Египћани.

Када је реч о **Ромима**, новим прописима је институционализован Секретаријат за ромску националну стратегију у оквиру владиног Савета за људска и мањинска права. Овим ће се унапредити административни капацитети савета за решавање питања интеграције ромске популације. Бројни акциони планови су били сачињени у контексту Декаде Рома 2005-2015 и налазе се у раној фази спровођења. Обухваћене области су образовање, здравство, запошљавање, становање, социјална заштита, медији, култура и борба против дискриминације. У четири ресорна министарства су основане радне групе. У неким школама су запослени асистенти ромске националности. Начела за унапређење и легализацију ромских насеља су усвојена. Сачињено је двадесет локалних акционих планова за Роме, а координатори ромске националне припадности су запослени у 20 општина. Националне власти у сарадњи са међународним партнерима спроводе бројне активности за подизање свести о овом питању.

Међутим, ромска популација се и даље суочава са тешким условима живота и дискриминацијом. Одређени припадници ромске заједнице имају велике тешкоће у прибављању личних докумената, што представља препреку у приступу систему социјалне заштите, образовању, запослењу и другим службама. Знатан број Рома живи у условима екстремног сиромаштва и искључености, и редовно се суочавају са дискриминацијом и нападима. Преко 80% ромске деце која живе у ромским насељима је сиромашна и доживљава различите видове дискриминације и искључивања. У просеку, једна трећина ромске деце заврши основно образовање.

Укратко, учињен је одређени напредак усвајањем новог Устава, који садржи одредбе о правима мањина. У пракси је унапређено поштовање и заштита права мањина. Услови за групе као што су Роми су нестабилни, посебно у областима образовања, социјалне заштите, здравствене заштите, становања и запошљавања. Ситуација у јужној Србији и Санџаку је још увек напета.

2.3. Регионална питања и међународне обавезе

У мају 2007. године, Србија је преузела ротирајуће председавање Комитетом министара Савета Европе. Србија је још увек део процедуре надгледања и утврђивања испуњености обавеза и услова који се односе на њено чланство у Савету Европе, а коју спроводи Парламентарна скупштина Савета Европе.

Са изузетком обавеза које Србија има према Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију, не постоје већа нерешена питања у погледу испуњавања **Дејтонског/Париског мировног споразума** од стране Србије.

Након више месеци застоја у сарадњи Србије са **Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију** (Хашки трибунал), власти у Србији су у мају и јуну 2007. године учиниле помак, што је омогућило Комисији да настави преговоре о ССП 13. јуна 2007. Главна тужитељка Хашког трибунала је 18. јуна 2007. године поднела извештај Савету безбедности УН, у коме је позитивно оцењен развој ситуације у Србији.

У оквиру свог програма, нова Влада је јасно исказала намере да постигне пуну сарадњу са Хашким трибуналом и да испуни своје међународне обавезе. Влада је донела одлуку о оснивању Националног савета за безбедност. На челу ове институције се налази Председник Републике и она је надлежна за координацију активности војних и цивилних служби безбедности. Осим Националног савета за безбедност, поново је изабран Национални савет за сарадњу са Хашким трибуналом и именовани су нови чланови. Савет је брзо наставио са предајом докумената које захтева Хашки трибунал.

Блиска сарадња између обавештајних служби Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе имала је за резултат хапшење двојице бегунаца под хашком оптужницом у мају и јуну 2007. године и њихов трансфер у Хаг.

Првостепене пресуде су донете у три суђења за ратне злочине који су пренети из надлежности Хашког трибунала у Окружни суд у Београду од 2006. године. Од тада је Врховни суд Србије поништио једну првостепену пресуду.

Статус бившег закона државне заједнице о замрзавању имовине хашких оптуженика у бекству још увек није појашњен, што омогућава рупе у правном оквиру и недостатке у спровођењу.

Упркос раним позитивним резултатима Владе, Србија још није постигла пуну сарадњу са Хашким трибуналом. Четири оптуженика су још увек у бекству.

Добра сарадња међу тужилаштвима у региону је настављена. У октобру 2006. године, Србија и Хрватска су потписале споразум о сарадњи у размени доказа и преносу случајева. Унапређена сарадња са полицијом (посебна јединица за истраживање ратних злочина у оквиру одељења кривичне полиције) имала је за резултат отварање нових случајева који се односе на Косово и Хрватску. Међутим, рад српског тужилаштва за ратне злочине, које се суочава са све већим бројем случајева, ометају ограничени капацитети за истрагу.

Политика Србије у погледу **Међународног кривичног суда (МКС)** у потпуности је усклађена са Заједничким ставовима ЕУ о интегритету Римског статута, као и сродних начела ЕУ. Србија није закључила билатералне споразуме који омогућавају изузимање од јурисдикције МКС.

Пуно поштовање **Резолуције 1244 Савета безбедности УН** представља обавезу за Србију као чланицу УН. То је такође и један од главних приоритета из Европског партнерства. Србија је наставила да подстиче косовске Србе да не учествују у привременим институцијама самоуправе. Осим тога, Србија је позвала косовске Србе да не изађу на општинске и изборе за привремену скупштину Косова.

Србија је учествовала у преговорима о будућем статусу Косова које је организовао специјални представник УН за Косово и који су закључени у марту 2007. У мају 2007, Влада Србије је захтевала од Генералног секретара УН да отвори нову фазу преговора. Скупштина Србије је у фебруару 2007. године усвојила Резолуцију у којој је изразила противљење будућој независности Косова. Скупштина је донела другу Резолуцију у јулу 2007. године, у којој је потврдила територијални интегритет Србије и изразила жељу да се наставе преговори како би се пронашло повољно решење за будући статус Косова.

Србија тренутно учествује у политичким разговорима под окриљем међународне тројке ЕУ, САД и Русије о будућем статусу Косова. Србија је остала при ставу да Косово треба да остане саставни део територије Србије са високом аутономијом.

Није постигнут значајан напредак у примени Сарајевске **декларације**, која има за циљ финализацију процеса повратка избеглица до краја 2006. године. Овај процес и даље спутава недостатак политичког консензуса између потписника. Неопходно је што пре уложити напоре у решавање нерешених питања, нарочито решавање проблема надокнаде за она лица која су остала без станарских права у Хрватској, као и признавање пензионих и др. права за године стажа проведене на хрватској територији

коју су контролисали Срби током грађанског рата.

Регионална сарадња и добросуседски односи чине основни елемент процеса приближавања Србије чланству у Европској унији. У мају 2007. године, Србија је преузела улогу председавајуће државе Комитетом министара Савета Европе. Од новембра 2006. до маја 2007., Србија је председавала Саветом за црноморску економску сарадњу. Осим тога, Србија активно учествује у другим регионалним иницијативама, укључујући Пакт за стабилност и у процесу његовог претварања у оквир сарадње са већом регионалном надлежношћу помоћу ојачаног Процеса сарадње у југоисточној Европи (*SEECP*), као и новог Савета за регионалну сарадњу (*RCC*). Србија активно и конструктивно учествује у преговорима о измењеном Споразуму о слободној трговини у централној Европи (*CEFTA*) и у септембру 2007. године је ратификовала овај споразум. Међутим, Србија мора да покаже конструктивнији приступ учешћу Косова под Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН у регионалној сарадњи и другим форумима. Председник Србије је са председницима Хрватске, Босне и Црне Горе потписао Заједничку изјаву, коју су иницирале НВО и општине из ових земаља, а која предвиђа политичку подршку промовисању добросуседских односа, помирења и повратка избеглица.

Србија и даље негује добре **билатералне односе са другим земљама приступницама и чланицама ЕУ у свом суседству**. Односи са *Црном Гором* су добри. Од проглашења независности Црне Горе потписано је неколико споразума, укључујући и Споразум о социјалној сигурности и Споразум којим је Србији поверена заштита интереса црногорских држављана у иностранству. Постоји неколико нерешених питања у погледу двојног држављанства за чланове српске заједнице у Црној Гори и настављених тензија између две православне цркве.

Односи са *Хрватском* су углавном добри. Привремени безвизни режим је још увек на снази. Хрватски државни тужилац и српско Тужилаштво за ратне злочине потписали су споразум о сарадњи у суђењима за ратне злочине. Учињен је одређени помак у погледу сарадње у вези са несталим лицима. Међутим, две државе још увек нису потписале споразум о границама. Пред Међународним судом правде (*ICJ*) је још увек у току суђење по хрватској тужби за геноцид против Србије. Постоји још неколицина нерешених питања у погледу власништва и повратка избеглица.

На односе са *Босном и Херцеговином* негативно утиче одлука Међународног суда правде из фебруара 2007. године. Овај суд је, у случају Босне и Херцеговине против Србије и Црне Горе, нашао да су злочини геноцида почињени у Сребреници. Суд је донео пресуду да Србија није починила геноцид кршењем својих обавеза под одговарајућом конвенцијом. Међутим, суд је закључио да Србија није предузела све мере за спречавање геноцида у Сребреници и за извођење починилаца пред суд.

Конзулат Србије је отворен у Бањалуци у мају 2007. У јулу 2007, Србија је ратификовала Споразум са Републиком Српском о специјалним паралелним односима. Србија и Босна и Херцеговина још увек нису потписале споразум о границама. Такође има и нерешених питања у вези са трговином и власништвом.

Србија наставља добре односе са *Бивштом југословенском Републиком Македонијом*, са којом размењује посете на високом нивоу. На снагу је ступио билатерални споразум о заштити националних мањина. Још увек постоје нека нерешена питања између српске и македонске православне цркве, али без негативних утицаја на односе између две државе.

Односи са *Албанијом* су и даље позитивни и стабилни. Власти у Србији су одбациле став Албаније у погледу независности Косова, али ово није негативно утицало на билатералне односе.

Србија и даље има добре односе са *Словенијом, Мађарском, Бугарском и Румунијом*. Након приступања ЕУ, Бугарска и Румунија су увеле преференцијални визни режим за грађане Србије, што подразумева лакшу процедуру за издавање и укидање виза.

Укратко, Србија је наставила да доприноси регионалној сарадњи и да спроводи политике са циљем унапређења односа са својим суседима. Србија је учинила напредак у сарадњи са Хашким

трибуналом, иако је још увек неопходно да постигне пуну сарадњу. Србија је одбацила препоруке Специјалног изасланика генералног секретара УН и остала је при ставу да Косово треба да остане саставни део Србије. Власти у Србији тренутно учествују у политичким разговорима под окриљем међународне тројке ЕУ, САД и Русије о будућем статусу Косова.

3. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИЈУМИ

У анализи економског напретка у Републици Србији, Комисија се руководила закључцима Европског савета из Копенхагена (јун 1993), у којима стоји да чланство у Унији захтева постојање функционалне тржишне економије и способност да се издржи притисак конкуренције и тржишних сила унутар Уније.

3.1. Постојање функционалне тржишне привреде

Основни елементи економске политике

У децембру 2006. године, Влада је предала Европској комисији први економски и фискални програм (*EFP*), који обухвата период 2007-2008. Овај програм се надовезује на меморандум о буџету од априла 2006. и уопштено представља кохерентан макроекономски и фискални оквир заједно са једном амбициозном агендом за структурне реформе. Уколико буде спровођен у целини, *EFP* ће допринети одрживом развоју и стварној конвергенцији. Влада је у јуну усвојила меморандум о буџету за 2007. Након истека аранжмана са ММФ у фебруару 2006, није иницирана нова сарадња. Влада је нагласила потребу за већим власништвом и аутономијом за планирање економске политике и њено спровођење. Сарадња са Светском банком је остала чврст ослонац за структурне реформе. Укратко, консензус о основама тржишне привреде је одржан, али је у порасту неслагање између различитих институција у погледу циљева фискалне политике оријентисаних ка стабилности.

Макроекономска стабилност

У 2006., реални раст БДП се смањио на 5,7% у поређењу са 6,2% претходне године. Раст је заснован на великој добити у транспорту, складиштењу и комуникацији, као и у финансијском сектору, велетрговини и трговини на мало. У првој половини 2007, БДП је забележио снажан раст за 8,0% у поређењу са претходном годином, што је засновано на континуирано великој добити у велетрговини и трговини на мало, транспорту, финансијама и производњи. Индустријска производња је порасла за 4,4% у 2006. у поређењу са 0,8% у 2005. и наставља да расте, за 5,1% на годишњој основи, током првих седам месеци 2007. Овај раст је заснован на добити у прехранбеној индустрији и производњи основних метала. Укратко, српска привреда наставља да бележи раст, делом захваљујући лабавијој фискалној политици, политици зарада и снажним извозним учинком.

Дефицит текућег биланса се проширио на 11,5% БДП у 2006, од 8,4% у 2005. години, делом због повећања трговинског дефицита на 19,6% ГДП. Извоз је забележио већи раст од увоза, са порастом од 30%, односно 25% на годишњем новоу. Међутим, извоз је још увек на ниском нивоу и чини само 58% увоза. Финансирање спољног дефицита се побољшало и стране директне инвестиције (СДИ), након што су достигле рекордних 13% БДП, покриле су дефицит текућег биланса за 2006. Финансирање спољног дуга, превасходно у приватном сектору, износило је укупно 2,3 милијарде евра тј. 9% БДП. Као резултат ових великих прилива капитала, спољнотрговинске резерве Народне банке Србије (НБС) порасле су за 2,7 милијарди евра да би достигле 9 милијарди евра, што је еквивалент увозу робе и услуга у периоду од 10 месеци.

У првој половини 2007., извоз и увоз робе и услуга порастао је за 43,3%, односно 39,4% на годишњој основи, а трговински дефицит је порастао на око 22% БДП. Дефицит текућег биланса се повећао на око 14% БДП, као резултат раста трговинског дефицита, као и због значајног пада текућих трансфера. Међутим, прилив капитала је остао снажан током истог периода и износио је 18% БДП. СДИ су се смањиле на око 4% БДП.

Портфолио инвестиције су се суштински опоравиле и достигле су око 3% БДП, привучене великим добитима на Београдској берзи и релативно високим домаћим каматним стопама. У истом периоду, износ средњорочних и дугорочних кредита је чинио око 11% БДП. Спољни дуг је до краја јула 2007. године порастао на 16,8 милијарде евра тј. око 60% БДП. Спољни дугови приватног и јавног сектора су се задржали на 35%, односно 25% БДП. Укратко, док је дефицит текућег биланса бележио раст, прилив страног капитала у привреди је остао стабилан.

Као последица реструктурирања, запошљавање се у 2006. години смањило за 2,1%. Мала и средња предузећа и уопштено приватни сектор и даље играју важну улогу у креирању нових радних места. Међутим, то није довољно за укупни пораст броја радних места у 2006. Званични подаци о незапослености указују да је она чинила око 22% укупне радне снаге на крају 2006. Током прве половине 2007., званични подаци о незапослености су показивали смањење за 4% у односу на протеклу годину. Незапосленост међу младом популацијом (до 24 године) остала је на високом нивоу - 49% од укупне радне снаге у овој старосној групи. Око 30% активне популације је запослено у сивој економији. Укратко, упркос високим стопама економског развоја у протеклим годинама, решавање проблема незапослености и даље представља велики изазов. Нефлексибилности тржишта рада и високи доприноси за социјално осигурање су још једна препрека за креирање нових радних места у формалном сектору.

Када је реч о монетарној политици, НБС је крајем 2006. године, као одговор на велики прилив капитала и како би спречила превелику апресијацију динара, наставила да интервенише на девизном тржишту. Осим тога, референтна каматна стопа НБС је у неколико наврата смањивана – са 18% у септембру 2006. до 9.5% у мају 2007. Ово није спречило даље јачање динара у односу на евро. Све у свему, динар је забележио апресијацију од 7.6% у 2006. години. Као резултат прилива капитала и сродних спољнотрговинских интервенција, новчане резерве су порасле за 47% на годишњем нивоу у 2006. Како би се избалансирао ефекат ликвидности спољнотрговинског пословања, НБС је повећала продају државних и меница НБС, што је заправо био најважнији инструмент монетарне политике у последња четири месеца 2006. Осим тога, НБС је подигла захтеве за обавезним девизним резервама банака. Међутим, како је инфлација показала, захтеви за резервама су се опет смањили на 45% девизних улагања, односно на 10% динарских улагања у јануару 2007.

Током прва четири месеца 2007, вредност динара се незнатно умањила, са губитком од 2,2% номиналне вредности у односу на евро, што је делом био резултат веће тржишне несигурности због застоја у формирању Владе. НБС је одлучила да одређивање девизног курса углавном препусти тржишним силама, али је најавила и да намерава да настави да контролише и спречава превелике дневне флукуације. Укратко, монетарна политика је и даље подвргнута изазовима великих прилива капитала и апресијације домаће валуте. Политика препуштања дефиниције девизног курса тржишним силама се показала добром и процењено је да води ка смањењу инфлације.

У 2006., инфлација малопродајних цена је износила 12,7%, у поређењу са 17,3% претходне године. Базна инфлација, која искључује пољопривредне производе, енергетику и комуналне услуге, износила је 10,3%. Прогресивно смањење инфлације је углавном било последица апресијације динара, падом цене нафте на међународном тржишту и кашњења у повећању цена комуналних услуга. Од јануара до августа 2007, просечна годишња стопа инфлације је износила 5,6%. Укратко, инфлација је наставила да се смањује, што је допринело стабилном окружењу за привредне актере.

У 2006., консолидовани државни буџет је имао вишак од 1,6% БДП (укључујући приход од продаје лиценце за оператора мобилне телефоније), у односу на вишак од 1,9% БДП у 2005. Непорески приходи, укључујући приход од лиценце за оператора мобилне телефоније, порасли су за 1,2 процентуална поена БДП. Трошкови су забележили маргинално смањење за 0,1% БДП на 38,1%. Смањене су субвенције, плаћање камате, социјалног осигурања и пензија. Међутим, приходи су опали за 0,3% БДП на 39,1%. Порески приходи у 2006. смањили су се за 1,5% БДП, већином због смањења прихода од ПДВ за 1,7 процентуалних поена. Ово је делом надокнађено повећањем вредности процентуалног поена за 0,5 у области пореза на лични доходак и пореза на добит предузећа.

Након што је иницирано спровођење Националног инвестиционог плана (НИП), забележено је повећање од 1,2 процентуална поена за капиталне издатке. Осим тога, издаци за плате у јавном сектору и социјалну помоћ порасли су за 0,2 и 0,3 процентуална поена на 9,7%, односно 3,6% БДП.

Укратко, узлазни тренд у јавној потрошњи током протеклих година прекинут је 2006. Осим тога, у структури расхода инвестиције су превагнуле над потрошњом. Међутим, фискална политика је постала експанзивна у другој половини 2006. и почетком 2007. године. Политика зарада је уочи општих избора знатно лабавија.

Сходно томе, буџет за 2007. годину предвиђа дефицит од око 0,5% БДП на рачун повећања расхода на 41,4% БДП, што је углавном последица знатног повећања плата у јавном сектору по одлуци претходне Владе уочи општих избора, као и већих инвестиција. Ово последње делом осликава чињеницу да је НИП сада укључен у буџет. Пројектовано је повећање прихода на 40,9% БДП³. Укратко, мање рестриктивна фискална политика је допринела спољној неравнотежи и инфлаторним притисцима.

Општи државни дуг се смањило за око 15 процентуалних поена БДП на 35%, због отписа дуга и ране отплате међународним финансијским институцијама. У јануару 2007. су ступиле на снагу измене закона о порезу на лични доходак, чиме је пореска стопа на плате смањена за 2 процентуална поена на 12% и уведен је неопорезиви износ од 5,000 динара месечно.

Када је реч о макроекономској политици уопштено, фискална политика је постала експанзивна, док је монетарна политика углавном остала рестриктивна. Захтеви за резерве, посебно девизни депозити, значајно су повећани како би се обуздао кредитни раст. Уопштено, макроекономска политика није у потпуности била неадекватна, пошто је преокрет фискалне консолидације допринео фискалним и макроекономским ризицима. Осим тога, релативно обиман јавни сектор спутава изгледе за бржи економски развој.

Узајамно деловање тржишних сила

Приватизација друштвених предузећа се наставила крајем 2006. и у првој половини 2007. године, путем тендера и аукција. Око 300 друштвених предузећа је продато током 2006. године и још 100 у првој половини 2007. Укупан број приватизованих друштвених предузећа од почетка процеса попео се на скоро 2.000 до средине 2007. Међутим, још 1.200 друштвених предузећа треба да буде приватизовано, а рок за окончање овог процеса је продужен за годину дана – до краја 2008. Основана је комисија за приватизацију јавних предузећа, а Влада планира да до краја године приватизује два државна предузећа. Међутим, још увек не постоји јасна стратегија за приватизацију државних предузећа. Још увек се није адекватно приступило решавању ситуације високозадужених конгломерата. Стечајни поступци су успорени због недостатка квалификованих стечајних управника и застоја у трговинским судовима.

У последњем кварталу 2006. и првом кварталу 2007. није забележен напредак у реструктурирању и приватизацији великих и непродуктивних државних предузећа. Нова Влада, која је почела са радом средином маја, изјавила је да намерава да поново распише конкурс за приватизацију НИС-а и националног авио превозника ЈАТ. Стратегија за приватизацију НИС треба да буде ускоро усвојена, а тендер за продају почетног мањинског удела од 25% требало би да буде расписан у јесен 2007. Обајвљен је конкурс за продају компаније *JAT Airways* и идентификовано неколико потенцијалних понуђача. Међутим, у приватизацији других непродуктивних државних предузећа је учињен незнатан напредак.

Удео приватног сектора није знатно измењен и остаје на прилично ниском нивоу од око 55% укупне производње. Приватни сектор учествује са око 60% у укупном запослењу. Државна и друштвена

³ Према дефиницији фискалног дефицита ММФ, фискални дефицит је у 2006. износио 1,5% БДП, а пројектован је његов раст на 2,7% БДП у 2007. години. У томе се огледа лабавија ситуација у фискалној политици током ове две године, повећање расхода у 2006. и спорија фискална експанзија у 2007. него што показују званични подаци.

предузећа и даље чине већи део производње Србије. Недостатак великог удела пословања приватног сектора представља препреку за развој конкурентних домаћих производа и услуга, као и ризик који негативно утиче на инфлацију и спољне рачуне. Осим тога, неодржива јавна предузећа и даље представљају велики терет за јавне финансије. Уопштено гледано, упркос напретку постигнутом у приватизацији током протеклих година, још увек није у потпуности установљен конкурентан и динамичан приватни сектор.

Привреда и даље мора да се суочава са великим уделом административно регулисаних цена (34,7% индекса малопродајних цена).

Улаз на тржиште и излаз из њега

У 2006., број новорегистрованих предузећа се повећао за 7,6%. Око 3.000 нових предузећа је регистровано у првој половини 2007. Пословно окружење се у току 2006. године побољшало, а нарочито приступ прекограничном финансирању и трговини. Међутим, још увек је могуће додатно унапредити процедуре за издавање дозвола, регистрацију власништва, спровођење уговора и затварање пословања. Погоршање је било приметно у процедурама за започињање посла и регулисању тржишта рада. У 2006. години је започето 269 стечајних поступака, а само 66 је затворено, што је довело до укупног броја нерешених случајева од 1.266. До августа 2007, отворено је 76 нових стечајних поступака. Број нерешених стечајних поступака је порастао на 437, од чега су неки случајеви стари и по седам-осам година. Укратко, упркос незнатном напретку, обимни бирократски захтеви и комплексно законодавство и даље ометају улаз на тржиште и излаз из њега.

Правни систем

Нови Устав признаје приватно власништво над грађевинским земљиштем. Није било напретка у доношењу закона или политике о повраћају имовине. Укратко, правни систем и даље испашта због спорих и непродуктивних судских поступака, слабог управљања случајевима и ограничених административних капацитета. Овакви услови одбијају економске актере од подношења случајева суду и подривају ефикасно остваривање поверљачких и власничких права.

Развој финансијског сектора

Током 2006. године, кредитна активност банака се повећала на 25,5%. Укупни удео зајмова у БДП је био око 21%, односно 46,6% биланса банкарског сектора. Овај удео је нешто мањи од 55%, колико је забележено годину дана раније, због знатног повећања захтева у погледу резерви током 2006., што је резултат напора НБС да спречи кредитну експанзију. Истовремено, укупна актива банкарског система је порасла за 51%. Обавезе према клијентима су порасле за 41% и чине 70% укупних обавеза банкарског сектора. Укупни депозити су порасли за 37,5% у 2006, а девизни депозити су чинили 65,9% укупних депозита. Спољни зајмови које су узимале банке из Србије скоро да су се удвостричили у 2006. на око 2,3 милијарде евра, од чега око 98% има рок доспећа преко годину дана. Уопштено, финансијско посредовање банака је наставило да расте, иако са још увек релативно ниског нивоа.

У 2006., четири банке у већинском државном власништву продате су страним финансијским институцијама. Као резултат, удео преосталих државних банака у укупној активи смањено се на 14,9% на крају 2006. у поређењу са 36,1% на крају 2004. Број банака у већинском државном власништву смањено се на 8 (од укупно 37), док су 22 банке сада у већинском власништву страних институција. Пет највећих банака у билансном смислу чинило је 47,2% укупног банкарског сектора. Приватизација државних банака је узнапредовала, као што је добро установљена и конкуренција између банака.

На крају 2006., 33% укупних средстава банкарског сектора је категорисано као ризична актива. Иако је овај износ нешто виши него претходне године, повећање се углавном приписује новој методологији НБС. По старој методологији, 23,8% укупне активе овог сектора сматрало би се ризичном. Коефицијент «капиталне адекватности» банкарског система је био у просеку 24,7%, па је стога остао знатно изнад прописаног минимума од 12% ризичне активе за сваку банку. Профитабилност

банкарског сектора се побољшала и принос од акцијског капитала се повећала на 9,7% од 6,5%, колико је износио претходне године. Укратко, банкарски сектор је изложен релативно великом броју ризичних актива. Међутим, овај сектор је профитабилан и остаје углавном стабилан.

Финансијска тржишта су забележила велике добитке током 2006. Два индекса Београдске берзе су порасла за 22,4% и 58% и достигла су највиши забележени износ. Колебање цена акција се повећало у 2007., након великих добитака у првом кварталу 2007. Укупна тржишна капитализација предузећа чије акције су биле у промету на берзи значајно се повећала на преко 15 милијарди евра, тј. око 45% БДП у јулу 2007. године, са ранијих 23% у јулу 2006.

Усвојен је одређени број подзаконских прописа о добровољним пензијским шемама. Комисија за ХоВ је усвојила правила о стицању звања и лиценци за брокере, инвестиционе саветнике и портфолио менаџере. На крају 2006. године, у држави је пословало 17 осигуравајућих друштава. Премије су порасле за 12% годишње на 1,5% БДП. Тржиште је и даље релативно концентрисано, како три највеће компаније за осигурање чине 75% укупног прихода од премија. Страно власништво је још увек релативно ниско – 26,4% од укупног прихода од премија, али му је учешће на тржишту животног осигурања 83,5%. Структура сектора осигурања трпи велике промене од почетка приватизације друштвених осигуравајућих предузећа и доласка страних гринфилд инвестиција у овај сектор. Укратко, приметан напредак је учињен у развоју небанкарског финансијског сектора.

3.2. Капацитет за успешно савладавање притиска конкуренције и тржишних сила унутар Уније

Постојање функционалне тржишне привреде

Макроекономска стабилност ојачана је 2006. и током првих месеци 2007. године, што је привредним делатницима омогућило да одлуке доносе у атмосфери релативне стабилности и предвидљивости. Међутим, функционисање тржишних механизма који омогућавају ефикасно додељивање средстава и даље кочи велико учешће администрираних цена, мали приватни сектор, деформације тржишта, неприлагодљиви прописи у вези са тржиштем рада и изражено учешће државног сектора у производњи приватних добара.

Људски и физички капитал

Реформе система образовања су настављене. Међутим, недостатак одговарајућег образовног кадра страни инвеститори често идентификују као препреку за даља улагања. Започела је реформа усклађивања система високог школства са Болоњским захтевима. Потребно је наставити напоре како би се универзитетско образовање и наставни програм повезали са тржиштем рада и економским потребама. Напредак је видљив и у прихватању докумената основне политике за развијање професионалног усавршавања и обуке (ВЕТ). Сада су неопходне даље активности на спровођењу политике и јачању координације између ВЕТ-а, универзитетског образовања и других образовних сектора и тржишта рада. Административни капацитет такође мора да се ојача. Удео образовања у укупним јавним расходима остаје низак - 3,5 одсто у 2006. Све у свему, тржиште рада и даље је оптерећено неслагањем између понуде и тражње, као и недостатком финансијских средстава.

Током 2006, фиксна бруто акумулација капитала порасла је за 15,4 одсто. Стопа инвестирања достигла је 17,9 одсто БНП, у односу на 15,8 одсто колико је износила у претходној години. Директне стране инвестиције (ДСИ) достигле су рекордних 13 одсто БНП у 2006, углавном захваљујући приватизацији и аквизицијама у сектору телекомуникација, фармацеутској индустрији и финансијским услугама. Овај тренд, међутим, забележио је успоравање у првој половини 2007, кад су ДСИ износиле око 4,1 одсто БНП.

У марту 2007, потписан је уговор о концесији између Владе и иностраног конзорцијума за изградњу и одржавање аутопута између Хоргоша, града на северној граници и Пожеге у западној Србији. Ова

инвестиција је у вредности 3,2 одсто БНП. Међутим, није јасно да ли је овај пројекат економски исплатив, с обзиром да технички и финансијски детаљи још нису изнети у јавност. Поред тога, у 2006. је забележена крупна “гринфилд” инвестиција, када је инострана компанија ступила у заједнички подухват за развој пословног парка у вредности од 0,5 одсто БНП. Национални инвестициони план (НИП) предвиђа улагање у транспортну инфраструктуру, углавном у главне националне путеве, у вредности од 1,8 одсто БНП. Међутим, услед кашњења у спровођењу НИП-а, пројекти нису напредовали брзином којом је то планирано. Генерално, инвестиционе активности су знатно унапређене, што је добар знак за подизање производног потенцијала Србије.

Структура сектора и предузећа

Нова влада показала је извесну вољу да убрза процес продаје државних предузећа. Међутим, реструктурирање и приватизација су били веома спори. Померање економске активности ка сектору услуга се наставило, при чему услуге тренутно чине 41,6 одсто БНП. Производња и грађевинарство тренутно чине 13,6, односно 2,9 одсто БНП, док је удео пољопривреде благо опао, али и даље бележи ниво од 10,9 одсто БНП. У контексту запошљавања, 50,2 одсто укупног броја запослених лица ради у сектору услуга, 29,3 одсто у индустрији и 20,5 одсто у пољопривреди.

Мала и средња предузећа чине 99 одсто укупног броја субјеката, обезбеђујући 60 одсто укупног броја радних места и са 65 одсто учествују у укупној трговини. Њихов удео у бруто додатној вредности је порастао на 54 одсто. Упркос побољшањима у пословном окружењу, препреке за мала и средња предузећа и даље су присутне, као што су низак ниво солвентности, презадуженост и ограничен приступ дуготрајном финансирању. Генерално, порастао је значај малих и средњих предузећа и поред преосталих препрека.

Утицај државе на конкуренцију

Субвенције из консолидованог државног буџета чиниле су 2,6 одсто БНП у 2006, што је смањење у односу на 3,1 одсто из претходне године. Монополистичке структуре под контролом државе и даље су присутне, као што је забрана увоза нафтних деривата у циљу заштите домаће рафинеријске индустрије од иностране конкуренције. Релевантни подзаконски акти на закон о контроли државне помоћи још увек нису усвојени. То спречава успостављање одговарајућих надзорних механизма, као што је комисија за контролу државне помоћи. Генерално, мешање државе у сектор предузетништва и даље је на значајном нивоу.

Економска интеграција у ЕУ

У 2006. години, извоз и увоз и услуге чинили су 27, односно 47 одсто БНП, што је готово непромењени ниво у односу на 2005. годину. ЕУ је и даље главни трговински партнер Србије. Извоз и увоз роба и услуга у ЕУ и из ЕУ чинили су 53, односно 49 одсто укупног извоза и увоза. У првих седам месеци 2007. године, извоз у ЕУ је порастао за 35 одсто у односу на прошлу годину, чинећи 58 одсто укупног извоза, док је увоз из ЕУ порастао за 31 одсто, чинећи 56 одсто укупног увоза. Приступање Бугарске и Румуније ЕУ у јануару 2007. године, делимично објашњава ове цифре. Поред осталих западнобалканских земаља, други водећи трговински партнери Србије и даље су нарочито Црна Гора и Босна и Херцеговина, заједно са Русијом и Кином. Генерално, спољна трговина и даље бележи раст, а трговинска интеграција у ЕУ је напредовала.

Преговори о приступању СТО представљали су катализатор за пољопривредне реформе. У 2006. години, СДИ из ЕУ чиниле су 61 одсто укупног прилива СДИ у Србију, у поређењу са 95 одсто из претходне године. То је углавном захваљујући чињеници да је компанија ван ЕУ извршила велико инвестирање у Србију у 2006. години.

Реалне зараде порасле су за 13 одсто, дакле више од просечне продуктивности рада (8 одсто), што резултира тиме да реални трошкови јединице рада порасту за 5 одсто. Извршена је ап्रेसијација

номиналног ефективног девизног курса динара за 12 одсто у 2006. години, великим делом захваљујући снажној ап्रेसијацији у односу на евро и амерички долар. У реалним ефективним оквирима, извршена је ап्रेसијација динара по вишој стопи (16,5 одсто), док су потрошачке цене расле брже на домаћем него на иностраном тржишту. Овај тренд забележио је успоравање током првих шест месеци 2007. године, када је извршена апресација динара за 0,6, односно 2, 9 одсто у номиналном и реалном смислу.

Просечан *per capita* приход у 2006. години порастао је до нивоа од 22 одсто просечног стандарда куповне моћи 27 земаља ЕУ, са нивоа од 21 одсто колико је износио 2005. године.

ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ

Ово поглавље испитује капацитете Србије да постепено усагласи своје законодавство и политике са комунитарним правом *acquis* везаним за унутрашње тржиште, секторске политике и правосуђе, слободу и безбедност, у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању и приоритетима Европског партнерства. Такође, анализира и административне капацитете Србије.

4.1. Унутрашње тржиште

4.1.1. Слободно кретање робе

Известан напредак је постигнут у области стандардизације, сертификације и метрологије. Након распада државне заједнице Србија и Црна Гора, сви органи у области инфраструктуре квалитета постали су органи Србије и све релевантно законодавство, укључујући законе о акредитацији у области стандардизације, метрологији и техничким захтевима за производе и оцени усаглашености, и даље су у потпуности применљиви. У оквиру нове владе, Министарство економије и регионалног развоја је одговорно за област слободног кретања робе.

У новембру 2006. године, основано је државно Акредитационо тело као непрофитна организација и извршен је одабир особља. У августу 2007., Влада је основала Институт за стандардизацију Републике Србије (ИСРП). Његов статут још није одобрен и особље није запослено. У мају 2007., основана је Дирекција за мере и драгоцене метале у оквиру Министарства економије и регионалног развоја.

Национални савет за инфраструктуру квалитета још увек није основан, а акциони план за његово јачање још није усвојен. Административни капацитет Министарства економије и регионалног развоја у том погледу и даље је слаб.

У области стандардизације, забележен је напредак са објављивањем националних стандарда почетком 2007. године. Нова СРПС ознака је уведена за српске стандарде, замењујући стари ЈУС систем. ИСРС је партнерски орган за стандардизацију у Европској комисији за стандардизацију (ЦЕН) и придружени члан Европске комисије за електротехничку стандардизацију (ЦЕНЕЛЕЦ). Србија треба да одреди приоритете за преношење европских стандарда и да појача напоре на усвајању и спровођењу ових стандарда.

Поље акредитације ојачано је након препорука колегијалне процене спроведене за државно акредитационо тело у марту 2007. Из тог разлога, усвојена је нова политика праћења мерења и уведене су институционалне промене. У Србији постоје 244 акредитована тела за оцену усклађености. Међутим, Влада још није покренула процедуру додељивања ознака у складу са Законом о техничким захтевима за производе и оценом усклађености.

Известан прогрес забележен је у области метрологије, углавном у стандардима мерења и драгоценим металима, али не и у области правне метрологије. Надлежност за метрологију пренета је на Министарство економије и регионалног развоја, што је разјаснило институционално устројство. Током 2007. године, Србија је имала активну улогу у пререгистрацији и раду Европског удружења националних института за метрологију (ЕУРАМЕТ).

Никаквог напретка није било у области тржишног надзора. Постоји потреба да се успостави одговарајућа структура тржишног надзора заснована на адекватном производном законодавству, као што то захтева комунитарно право, као и да се напусте контрадикторни застарели механизми контроле.

Србија доживљава кашњење у преношењу секторски специфичног комунитарног законодавства (и стари и нови приступ производном законодавству). Штавише, не постоје институционализовани механизми за интерне консултације и обавештавање о новим техничким прописима пре њиховог усвајања.

У области заштите потрошача, Србија је забележила напредак успостављањем Савета за заштиту потрошача у јануару 2007. године. Влада је усвојила национални програм заштите потрошача, који оцењује тренутну ситуацију и одређује циљеве политике заштите потрошача у периоду 2007-2012. Међутим, Србија још треба да ради на унапређењу свог регулаторног оквира политике заштите потрошача тако што ће усвојити нови закон о безбедности производа.

Генерално, иако припреме Србије у области слободног кретања робе напредују, након преноса надлежности бивше државне заједнице, и припреме за испуњавање захтева из ССП бележе умерен напредак, Србија треба даље да јача своје административне капацитете и законодавни оквир, почевши од поравнавања усклађивања са секторски специфичног комунитарног законодавства.

4.1.2. Кретање људи, услуга и право на оснивање

Ограничен напредак забележен је у области кретања лица, услуга и права на оснивање.

У области слободног кретања лица, у децембру 2006. Србија је потписала Споразум о социјалном осигурању са Црном Гором. Споразум регулише бројна питања у области социјалног и здравственог осигурања, као и студентске олакшице, које су од посебног значаја за црногорске студенте који студирају у Србији.

Ограничен напредак забележен је у области кретања услуга.

Кад је у питању право на оснивање и компанијско право, Привредни регистар Србије наставио је да врши поједностављен и убрзан процес регистрације, што је резултирало повећаним бројем оснивања нових предузећа (око 1000 нових предузећа оснује се сваког месеца). Међутим, систем је потребно и даље развијати. Долазило је до дужих застоја услед одређених захтева за издавање пропратних дозвола на општинском нивоу.

Иако национална банка врши контролу банкарског и осигуравајућег сектора, Србија треба да обезбеди независност контролног органа над тржиштем капитала – Комисије за хартије од вредности.

Генерално, припреме у области лица, услуга и права на оснивање и компанијско право су оствариле ограничен напредак.

4.1.3. Слободно кретање капитала

Напредак у области слободног кретања капитала је ограничен. Променом уставних одредби о власништву над градским земљиштем, Србија је начинила важан корак напред у либерализацији свог тржишта некретнина. Међутим, подзаконски акти за спровођење закона у овој области још увек нису усвојени.

Након ступања на снагу Закона о девизном пословању, усвојено је више подзаконских аката, а остварена је и даља либерализација на пољу капиталних трансакција. Резиденти, правна лица, предузетници и појединци сада могу да улажу у страни капитал, као и дугорочне хартије од вредности које се издају у земљама ОЕЦД-а.

Закон о денационализацији, који се такође бави градским грађевинским земљиштем, тек треба да се усвоји.

Србија још увек није достигла степен либерализације који налаже ССП. Даљи напори су потребни да би се отворио пут ка успостављању националног третмана при куповини некретнина, слободном кретању краткорочних кредита и портфолио инвестиција.

Генерално, припреме у области кретања капитала су умерено напредовале.

4.1.4. *Царине и порези*

Србија је наставила да остварује добар напредак у области царина. Законодавство је у великој мери у складу са европским стандардима. Усвојен је нови Закон о царинској тарифи, што је влади омогућило да у потпуности усагласи номенклатуру царинске тарифе са Комбинованом номенклатуром ЕУ и класификацијом Хармонизованог система. Потребно је даље усаглашавање, посебно у областима као што су транзит и безбедност.

Царинска управа, која је сада такође надлежна и за прелиминарну контролу радиоактивности на граничним прелазима, набавила је неопходну опрему и обучила око 500 царинских службеника.

Кад је у питању примена, царинска управа је почела да спроводи оквир стандарда Светске царинске организације како би обезбедила и олакшала глобалну трговину. Мере за заштиту права интелектуалне својине спровode се на границама. У овој области, запослени добијају посебну едукацију. Поред тога, неке иницијалне мере су предузете на пољу анализе ризика и ревизије након царинске провере, за шта су основане засебне јединице. Међутим, слаба институционална поставка и административни капацитети успорили су напредак. На пољу управљања људским ресурсима, у царинску управу је уведен нови Кодекс понашања, којим се уводе нови систем оцењивања и антикорупцијске мере. Одељење за унутрашњу ревизију против царинских службеника покренуло је знатно већи број дисциплинских поступака у 2007. у односу на 2006. годину.

Генерално, Србија је остварила добар напредак у испуњавању захтева из ССП и остаје посвећена реформама у области царина и испуњавању захтева из ССП. Међутим, капацитети за примену у Србији су и даље ограничени.

Добар напредак је остварен и на пољу опорезивања. Усвојен је нови закон о акцизама, којим се укида дискриминаторски елемент опорезивања дуванских производа и цигарета од јануара 2008. године. Он такође установљава посебне и *ad valorem* дажбине на цигарете, чиме у великој мери структуру приближава европским стандардима. На пољу ПДВ, Србија је извршила повећање прага за регистрацију на око 50.000 евра.

Усклађивање са европским стандардима на пољу директног опорезивања је у почетној фази. Преглед српског законодавства тек је започео, са циљем провере нивоа усаглашености са Кодексом понашања у вези са пословним опорезивањем. Административни капацитет бележи побољшање. Пореска управа развила је систем за одабир пореских обвезника за пореску ревизију. Овиме је омогућен прецизније одређен и ефикаснији приступ ревизијама на терену, нарочито у погледу ПДВ-а. Прикупљање пореских прихода порасло је у првој половини 2007. године, као проценат дела у БНП. Међутим, и даље су присутни проблеми ниског сакупљања пореских прихода. Анализа ризика, посебно у вези са ПДВ-ом и акцизама мора да се побољша.

Генерално, Србија је остварила добар напредак у испуњавању захтева из ССП-а у области

опорезивања. Капацитети за примену пореске управе морају се и надаље јачати.

4.1.5. *Конкуренција*

На пољу конкуренције забележен је ограничен напредак. Комисија за заштиту конкуренције (КЗК) била је активна током прве године свог пословања, посебно се бавећи захтевима за одобрење спајања. Половина случајева односила се на контролу спајања, једна трећина на појашњавање одређених одредби самог закона, а 15 одсто је било везано за злоупотребу овлашћеног положаја. Свега два одсто истрага тичало се споразума између предузећа. Капацитет КЗК је ојачан, а транспарентност њеног рада је повећана кроз много редовнија саопштења за штампу и отварање веб сајта. Спајањима се могло руководити ефикасније, да је у захтевима за пријављивање акценат стављен на она спајања која носе одговорност за утицај на конкуренцију у Србији. Административни капацитет КЗК није довољан. Важно је да се обезбеди оперативна независност органа који се бави конкуренцијом.

Умерен напредак је учињен на пољу државне помоћи. Контрола државне помоћи и даље је слаба, а административни капацитет недовољан. Србија још увек није успоставила оперативно независни орган државне помоћи, ради увођења система *ex-ante* контроле свих мера државне помоћи и припреме усклађивање постојећих мера државне помоћи са ССП-ом.

Генерално, Србија је умерено напредовала у области конкуренције, али њено спровођење и капацитети за примену треба додатно да се унапређују. На пољу државне помоћи, Србија бележи заостатак.

4.1.6. *Јавне набавке*

На пољу јавних набавки начињен је скроман напредак. Закон о јавним набавкама још није измењен и допуњен и ни најмањи напредак није остварен у попуњавању празнина у правном оквиру, укључујући и дефинисање уговорних субјеката. Штавише, услед ограничених ресурса, Управа за јавне набавке (УЈН) није била у стању да у потпуности испуни свој мандат унутар садашњег законодавног оквира.

УЈН је припремила стратегију за развој система јавних набавки, али њене препоруке још нису спроведене. Слабости у унутрашњем ревизорском систему државне управе, корупција и одсуство потпуно функционалне врховне ревизорске институције представљају додатни ризик за спровођење ефикасног, доследног и недискриминаторског система набавки у Србији. У извесној мери, институционални застој је надомештен професионалним односом запослених у институцијама за јавне набавке.

Генерално, систем јавних набавки у Србији и даље је слаб и непоходно је његово додатно јачање, како у законодавном, тако и у административном смислу. Значајни напори су неопходни, у смислу вршења законодавних измена и допуна, као и јачању капацитета за спровођење захтева из ССП-а.

4.1.7. *Закон о интелектуалној својини*

Известан напредак је начињен на пољу заштите права интелектуалне својине. Кроз нови Закон о министарствима, усвојен у мају 2007, разјашњен је статус Института за заштиту интелектуалне својине, након једногодишњег институционалног застоја, као последице распада државне заједнице. Институт за заштиту интелектуалне својине је постао засебна институција, са проширеним надлежностима које обухватају ширење информација и подизање нивоа свести. Кад су у питању права индустријске својине, Институт за права интелектуалне својине објавио је базу података за ознаке на свом веб сајту, чиме је знатно подигао ефикасност Института, и унапредио сарадњу са другим државним органима, као што је Царинска управа.

У складу са Законом о организацији и надлежностима државних органа у борби против

високотехнолошког криминала, именован је специјални тужилац, а засебна јединица у Београдском окружном суду за борбу против високотехнолошког криминала постала је оперативна у априлу 2007. године. Дobar напредак начињен је на пољу примене, нарочито у области царине, с обзиром да је царинска управа била активнија у заштити интелектуалне својине.

Међутим, уништење конфисковане робе којим се нарушавају права интелектуалне својине тек треба да буде предмет расправе. Институт за заштиту интелектуалне својине има ограничене људске ресурсе и капацитете за обуку. Административни капацитет и сарадња између различитих државних институција мора се додатно јачати.

Генерално, припреме Србије на пољу права интелектуалне својине су релативно напредовале ка испуњавању захтева из ССП-а. Међутим, потребни су одрживи напори како би се побољшало спровођење и примена.

4.1.8. Запошљавање и социјална политика

У области политике запошљавања остварен је ограничен напредак. Настављено је спровођење Националне стратегије запошљавања 2005-2010 и Стратегије за промену Националне службе за запошљавање 2005-2008. Незапосленост је, међутим, и даље висока, а Национална стратегија запошљавања је дала ограничене резултате. Неопходни су додатни значајни напори у реформи тржишта рада и услуга запошљавања, како би им се омогућило да ефективно узму учешће у развијању и спровођењу политике.

Након формирања нове владе у мају 2007. године, надлежност за запошљавање пренета је на Министарство економије и регионалног развоја, с циљем да се поспеши отварање нових радних места кроз повећање у различитим кредитним ставкама за отпочињање или унапређење посла, посебно малих и средњих предузећа, финансијску подршку и саветодавне услуге за будуће послодавце. Међутим, координацију између два министарства надлежна за запошљавање и социјалну политику потребно је додатно јачати.

Остварен је изванредан напредак у области социјалних политика. Настављен је рад на развијању правног оквира на пољу здравља и безбедности на раду. Организоване су активности на подизању нивоа свести и обука. Ипак, број инцидената са фаталним исходом је у 2006. години повећан.

Остварен је ограничен напредак у области социјалног укључивања. Настављено је спровођење Стратегије развоја социјалног старања. Развијено је и више других стратегија. Начињен је одређени напредак у примени законодавства у превенцији дискриминације лица са инвалидитетом, али службе подршке које за циљ имају укључивање лица са инвалидитетом и даље недостају, а помоћ је присутна само у облику пилот-пројеката. Социјални дијалог се углавном одвија на трипартитном нивоу, док се бипартитни социјални дијалог још налази у зачетку. Удружења послодаваца нису довољно развијена, те удружења послодаваца, као и синдикати и даље морају да раде на унапређењу својих техничких и административних капацитета. Социјална статистика и анализа и даље су на ниском нивоу.

У области социјалне заштите, неколико нових чланова Закона о социјалном (здравственом и пензијском) осигурању ступило је на снагу у јануару 2007. године. Институционални оквир ојачан је кроз развој услуга социјалне заштите.

Генерално, Србија и даље бележи умерен напредак у усвајању законодавства и стратешког оквира за смањење незапослености, а остварује релативно солидан напредак на пољу социјалне политике. Међутим, евиденција ефикасног спровођења политике запошљавања била је недовољна. Законодавне измене и допуне још нису усвојене и укупну имплементацију социјалне политике неопходно је додатно јачати.

4.1.9. *Образовање и истраживање*

Кад је у питању образовање, забележен је недовољан напредак. Започет је процес реформи у складу са захтевима Болоњске декларације. Међутим, потребни су одрживи напори, посебно како би се обезбедио квалитет и Универзитет довео у везу са тржиштем рада и економским потребама. Известан напредак је учињен у прихватању докумената оквирне политике о професионалном обучавању и усавршавању (ВЕТ). Ипак, потребно је уложити додатни напор на спровођењу политике и јачању координације између ВЕТ, других сектора образовања и тржишта рада. У развијању и усвајању националног оквира квалификација за ВЕТ још није забележен напредак. Ограничени административни капацитети, неодговарајуће дефинисане надлежности и недостатак координације међу одговорним институцијама представљају разлог за забринутост, као и недостатак јасног програма у оквиру новог министарства. На пољу културе, још није извршена ратификација УНЕСКО Конвенције о културној различитости.

Кад је у питању истраживање, ново Министарство за науку, одвојено од Министарства за заштиту животне средине, основано је у мају 2007. године. Србија није предузела никакве активности на дефинисању интегрисане истраживачке политике. Управо се преговара о придруживању Евроатом Програму.

Учешће Србије на Шестом програму истраживачког оквира је повећано, а земља се придружила Седмом програму истраживачког оквира у јуну 2007. године.

Генерално, Србија је релативно напредовала у развијању законодавног оквира за образовање и истраживање. Ипак, потребни су значајни напори на додатном развоју двеју сектора и њиховом повезивању са економским контекстом. Динамика реформи у сектору образовања била је спора. Потребно је побољшање институционалног оквира и боље дефинисан програм да би се обезбедио додатни напредак.

4.1.10. *Питања везана за СТО*

Србија је остварила напредак ка чланству у СТО. Унутрашње припреме за чланство у СТО бележе напредак.

4.2. **Секторске политике**

4.2.1. *Индустрија и мала и средња предузећа*

Србија је наставила да остварује добар напредак у индустрији и на пољу малих и средњих предузећа. Србија је у потпуности привржена процесу Европске повеље о малим и средњим предузећима и обезбеђује квалитетно учешће. Србија је извршила реструктуирање процеса регистрације предузећа, успоставила специјализовану агенцију за регистрацију, која је умањила кашњења и бирократске процедуре везане за регистрацију. Постоји добар институционални и регулаторни оквир за мала и средња предузећа – укључујући и оперативну Агенцију за мала и средња предузећа. Такође постоји и стратегија малих и средњих предузећа и акциони план. Србија врши процене регулаторног утицаја на законодавство и поседује политику чији је циљ уклањање пословних баријера.

Позитиван корак представља и недавно усвајање националног програма 2007-2010. за бизнис инкубаторе и кластере, чији је циљ инфраструктура подршке малим и средњим предузећима. У контексту мрежних инкубатора, нови инкубатор у Нишу започео је са радом. У оквиру Националног инвестиционог плана, Влада је такође одобрила средства за кластере и развој инкубатора, као и за успостављање индустријских зона и паркова.

Међутим, и даље постоји потреба за побољшањем координације између Владе, Агенције за мала и средња предузећа и других релеватних актера, као што је Агенција за страна улагања и промоцију извоза. Србија је успоставила међуминистарски савет који расправља о политици малих и средњих предузећа између ресорних министарстава; ово је позитиван корак, али је неопходно да га прати о

разрађен радни програм, као што је тестирање у пракси. Консултативни форум основан ради дијалога између предузетника такође треба да постане оперативан.

Регистрација предузећа треба да буде додатно осавременењена, увођењем он-лајн регистрације у пракси (усвајање подзаконских аката за спровођење закона и пуштање у рад технолошких апликација), увођење принципа “ћутање је одобравање” и убрзавање процедура за издавање дозвола. Приоритет и даље треба да има поспешивање конкурентности малих и средњих предузећа и приступа тржиштима, с обзиром да још увек није уведена свеобухватна стратегија за овај циљ, изузев неких пилот-програма. Потребно је да Србија оствари додатни напредак у изради нацрта модерне стратегије индустријске политике.

Генерално, Србија солидно напредује у спровођењу приоритета из Европског партнерства у овој области и испуњава релевантне захтеве из ССП-а.

4.2.2. *Пољопривреда и рибарство*

Солидан напредак остварен је у области пољопривреде. Извршено је унапређење административних капацитета, што је Србији омогућило боље руковођење пољопривредном политиком и наставак реформи у сектору пољопривреде. Србија је отпочела рад на нацрту политике руралног развоја, чији је циљ да послужи као основа за припрему Националног плана руралног развоја. Србија је отпочела припреме за увођење Националне агенције за рурална плаћања и почела да усклађује своје законодавство у сектору вина са европским стандардима.

Србија је усвојила Закон о пољопривредном земљишту и Закон о органској производњи и органским производима. Такође, усвојена је и Стратегија шумарства, којом се обезбеђује правни оквир за реформу јавне управе и служби у области шумарства, одрживо управљање приватним шумама и развој предузетништва у шумарству, као и спровођење међународних конвенција у области животне средине.

Кад су у питању безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна питања, Србија је начинила изванредан помак у јачању законодавства и надзора.

Годишњи програм контроле здравља животиња је приближен релевантном пропису из *acquis* (*acquis-a*), посебно у области сточних болести. Штавише, Србија изграђује систем управљања ветеринарским информацијама и успоставила је центар за управљање животињским болестима високог утицаја, који је надлежан за болести животиња које подлежу пријави. Србија је постала део Система обавештавања о болестима животиња ЕУ на добровољној основи. Србија је идентификацију и регистрацију животиња проширила на још већи број животињских врста и, упоредо с тим, ојачала теренску ветеринарску службу кроз мере децентрализације и континуирану обуку.

Напредак је евидентиран оснивањем система управљања лабораторијским подацима за ветеринарске лабораторије, што такође треба да буде интегрисано у ветеринарски информациони систем. Сходно томе, лабораторијска мрежа коју чини пет регионалних лабораторија направљена је у складу са фитосанитарним захтевима за биљне врсте.

Србија је учинила изванредан напредак у области фитосанитарног законодавства, усвајањем законодавних мера за семенке, штетне организме и пласирање семенки, воће и материјал за сађење грожђа. На основу закона, успостављен је регистар произвођача, увозника и прерађивача. Ипак, Србији и даље недостају одговарајући закони и подзаконски акти о здрављу биљака и производима за заштиту биља.

Значајан напредак и даље је неопходан у вези са расподелом надлежности у области хране и контроле храњења. Србија тек треба да усвоји оквирно законодавство и стратегију која прописује безбедност хране, као и да успостави одрживи систем ланца исхране са свим релевантним прописима и подзаконским актима неопходним за спровођење. Неопходна је јасна додела надлежности, посебно за

институције надзора.

Генерално, припреме Србије су релативно добро напредовале на пољу пољопривреде. Ипак, треба да се одрже и прошире напори у бројним конкретнијим областима, као што су безбедност хране и ветеринарска и фитосанитарна питања.

4.2.3. *Животна средина*

У области животне средине забележен је слаб напредак.

Кад је у питању хоризонтално законодавство, претходна влада је одобрила Националну стратегију о животној средини која сад чека на усвајање у скупштини. Кјото Протокол је ратификован у септембру 2007.

У области квалитета ваздуха није било напретка.

Стратешки планови о управљању отпадом, како на националном, тако и на локалном нивоу, и даље су у фази развоја. Начињен је ограничен помак у вези са управљањем опасним отпадом.

На пољу квалитета воде, забележен је изванредан помак у инфраструктури водоснабдевања. Ограничен напредак је остварен по питању правног усаглашавања. Изазов представља модернизовање инфраструктуре за прераду отпадних вода у читавој земљи. Цена воде је ниска и недовољно се мери потрошња воде. Одрживост додатних инвестиција је ограничавајући фактор. Инвестициони и финансијски план за прераду отпадних вода у једном огромном речном кориту је у фази припреме.

Недовољан напредак је забележен у области заштите природе.

Ограничен помак је забележен у спровођењу законодавства о индустријском загађењу и управљању ризиком. Започет је рад на плановима за постизање усаглашености постојећих инсталација са правним захтевима, на основу пилот-пројеката.

Кад је у питању административни капацитет, Министарство за животну средину основано је у мају 2007. године, након формирања владе. У претходном периоду, животна средина је била у надлежности Министарства за науку и заштиту животну средину. Административни капацитет новог Министарства треба додатно да се јача. Дирекција за воде у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде још увек нема довољно запослених. Иако се извршење неких оперативних задатака побољшало, као што је прикупљање чланарина, укупан институционални капацитет још увек је слаб. Координација између два министарства треба да се побољша.

Агенција за очување животне средине наставља са извршавањем бројних задатака, посебно у области прикупљања података и сарадње са Европском агенцијом за животну средину. Такође је развијен и интегрисани катастар загађивача у Србији. Ипак, Агенцији недостају неопходни капацитети да би у потпуности спровела интегрисану стратегију надзора.

Институционални капацитет на локалном нивоу још увек није довољан. Капацитети за планирање, надзор, инспекцију и управљање пројектима и даље су слаби. Одржане су активности на обуци инспектора, али даље јачање капацитета инспекције и ефикасног правосудног надзора тек треба да се успостави. Сарадња између централног нивоа и општинских власти треба да се унапреди. Фонд за заштиту животне средине активан је у суфинансирању пројеката, нарочито у области управљања отпадом, спровођења здравствених мера и контроле квалитета ваздуха. Планови за финансирање тек треба да се развију, посебно за воду, чврсти отпад и најкрупније тачке загађења. Укупан буџет за заштиту животне средине и даље је недовољан, износећи отприлике 0,4 одсто БНП-а.

Генерално, Србија је остварила умерен напредак у области животне средине. Слаб напредак начињен је усвајањем законодавства у складу са захтевима из ССП-а. Известан напредак учињен је и у развоју институција, али њихови капацитети још увек су недовољни, посебно у случају органа надлежних за спровођење законодавства из области животне средине.

4.2.4. Саобраћајна политика

Србија је остварила напредак у области саобраћаја.

Србија је забележила добар напредак у развоју транспевропских саобраћајних мрежа. Наставила је са учешћем у развијању Главне регионалне саобраћајне мреже и у Саобраћајној опсерваторији Југоисточне Европе (СЕЕТО), а одобрила је други Железнички вишегодишњи план 2007-2011 (МАП). Спровођење приоритетних пројеката, координација инвестиција и годишње ревизије МАП-а захтевају континуирану сарадњу у оквиру СЕЕТО-а.

Тек треба обезбедити уравнотежени развој свих видова транспорта са повећањем подршке унутарњим воденим путевима. Припреме у овој области уопштено иду у добром правцу.

Кад је у питању друмски саобраћај, забележен је ограничен напредак. Србија је сигурност на путевима одредила као свој приоритет. У превозу роба и путника, Србија је започела припреме да би се усагласила са *ацquis-ом* (*acquis-om*), посебно у пропуштању за бављење друмским камионским превозом и признавању диплома. Међутим, нови закон о безбедности на путевима још увек није усвојен, а јачање и реорганизација административних капацитета Министарства још увек није решена. Припреме у овом сектору бележе заостајање.

Напредак је био ограничен и у области железничког саобраћаја. Србија је започела рад на развоју железничког приступа теретном режиму у складу са Законом о железницама, који пружа неопходан оквир за либерализацију тржишта. Ипак, неопходне су додатне измене овог Закона и подзаконска акта за спровођење закона. Неопходно је додатно реструктурирање о даљи развој читавог сектора. Подела железничког предузећа у власништву државе на засебне субјекте за управљање инфраструктуром и пружање услуга још увек није дефинисана. Штавише, независно регулаторно тело још увек није основано, а Обавезе у јавним услугама још нису одређене. Развој овог сектора је почетној фази.

На пољу унутрашњих водених путева, забележен је изванредан помак. Основана је Дирекција за унутрашње водене путеве, али национална стратегија чији је нацрт израђен прошле године, још увек није усвојена. Треба извршити приоритизацију одрживог развоја за мреже унутрашњих водених путева, нарочито на реци Дунав, како би се подржала промена модалитета у региону. Припреме у овој области бележе умерен напредак.

Што се тиче комбинованог саобраћаја и питања мултимодалности, није забележен напредак.

У области ваздушног саобраћаја забележен је напредак. Дирекција за цивилно ваздухопловство је функционална, иако њене надлежности још нису у потпуности дефинисане. Спровођење прве транзиционе фазе Споразума о Заједничкој европској ваздухопловној области (ЕЦАА) је у поодмаклој фази, а започело је и реструктурирање државног авиопревозника (ЈАТ). Србија је постала чланица Заједничке ваздухопловне управе у децембру 2006. године. Ипак, ЕЦАА споразум Србија тек треба да ратификује и примени у пракси. Србија још увек није усвојила нови Закон о цивилном ваздухопловству у складу са ЕЦАА. Јачање административних капацитета по питању регулаторних задатака, инспекције и издавања дозвола још увек није извршено. Припреме у овој области напредују добрим темпом.

Генерално, Србија је забележила релативан напредак, али је потребно да усвоји националну стратегију за овај сектор, заједно са главним саобраћајним планом. Поред тога, јачање административних капацитета је у почетној фази и неопходна је реорганизација релевантних служби.

4.2.5. *Енергетика*

У енергетском сектору евидентиран је извештај напредак. Ипак, забележени напредак није равномеран у оквиру различитих сектора.

Слаб напредак је остварен у питањима нафтних залиха и сигурности понуде.

Извештај напредак је остварен на унутрашњем енергетском тржишту. У јануару 2007. године, Србија је усвојила Стратегију развоја енергетског сектора заједно са програмом имплементације за период 2007-2015. године. Ова стратегија утврђује приоритете за читав енергетски сектор. Основана је радна група у оквиру Министарства за рударство и енергетику за измене Закона о енергетици. Србија је пуноправни члан Енергетске заједнице и стога је дужна да примењује релевантне прописе ЕУ о енергетици, осим одредби о отварању тржишта за које се примењује посебан временски распоред. У сектору електричне енергије, испуњавање различитих захтева је у току, а теоретско отварање тржишта достигло је ниво од 21 одсто. У сектору гаса, напредак је учињен нарочито у односу на технолошке прописе и контролу сигурности понуде. У децембру 2006. године, Електропривреда Србије је усвојила пакет методологије и тарифних система за понуду према потрошачима и приступ системима преноса и испоруке. То се постепено спроводи. Електропривреда Србије финансира се делом из дажбина на дозволе, а напредак је учињен у испуњавању циља да се створи финансијска одрживост. Ипак, финансијска виталност Стратегије развоја енергетског сектора тек треба да се обезбеди. Припреме у овом сектору су започете.

Слаб напредак је остварен у области енергетске ефикасности и обновљиве енергије. Агенција Србије за енергетску ефикасност започела је са имплементацијом бројних мањих пројеката. Ипак, правни оквир још није развијен. Припреме на овом пољу су у почетној фази.

Ограничени напредак и уклањање потрошног горива из истраживачког реактора Винче је у току, али се суочава са бројним потешкоћама. Ипак, Србија још није приступила Конвенцији о нуклеарној безбедности и Заједничкој конвенцији о безбедности управљања потрошним горивом, као и Конвенцији о безбедности управљања радиоактивним отпадом. Србија тек треба да усвоји закон о заштити од јонизујуће радијације и нуклеарној безбедности, као и да оснује одговарајуће регулаторно тело. Припреме у области нуклеарне безбедности и заштите од радијације су у напредној фази.

Генерално, Србија је остварила умерен наредак у смислу испуњавања европских стандарда. Административни капацитет Министарства за рударство и енергетику захтева јачање. И даље су неопходне значајне промене како би се испунили захтеви из Споразума Енергетске заједнице.

4.2.6. *Информационо друштво и медији*

Ограничен напредак је остварен у области информационог друштва и медија.

Кад су у питању електронске комуникације и информационе технологије, ново Министарство за телекомуникације и информатичко друштво основано је у мају 2007. године. Регулаторна управа за област телекомуникација (РАТЕЛ) сада је потпуно функционална и активна. За сада, она се углавном бави техничким питањима, с обзиром да јој недостају конкретне регулаторне вештине и довољан институционални капацитет да би се бринула о питањима тржишта на задовољавајућ и независан начин.

Стратегију за развој телекомуникација у Републици Србији 2006-2010. године Влада је усвојила у новембру 2006. године. Међутим, циљеви Стратегије и Акциони план нису предвидели било какве рокове за своје остваривање. То значи да још увек нема основа за улазак алтернативних оператера, с обзиром да остаје нејасно када ће бити уведене неопходне заштитне мере. Стога ће ситуација, посебно на фиксном тржишту, остати умногоме непромењена, што је неповољно за оператере који тек улазе. Поред тога, није евидентиран напредак у тарифном уравнивању и усвајању универзалне политике услуга. Алтернативним провајдерима интернет услуга је тешко да започну посао. Стопа ширења

употребе интернета у земљи и даље је на ниском нивоу.

Било је извесних позитивних догађања на тржишту мобилне телефоније, са уласком два нова оператера током периода извештавања. Оба оператера су функционална и имају сопствене мреже или су закључили споразум о комерцијалном ромингу за време уходавања мреже. Ипак, постоји простор за побољшање, у смислу регулаторних услова и развоја тржишта. Поред ових отворених питања која треба решити, као што је потреба за уравнотежењем тарифе и потреба да се уведу неопходне мере за заштиту конкуренције, такође постоји и потреба да се развију трошковници како би се успоставиле међумрежне тарифе оријентисане ка цени.

У уопштеном смислу, спровођење законодавства је и даље у почетној фази и зависи од административних капацитета и степена стручности релевантних институција, које морају да буду ојачане. Административни капацитет у сектору телекомуникација и информационог друштва и даље је слаб. Недостатак конкретне стручности и административног капацитета регулаторних тела мора да се унапреди, како би се подигао степен стручности.

У области услуга информационог друштва, ново Министарство за телекомуникације и информационо друштво је доделило приоритет убрзању испуњавања законодавног плана. Србија тек треба да усвоји нове законе о информационом друштву који ће покривати електронску владу, електронску трговину и заштиту личних података. Улога информационих технологија у комуникацији и услугама владе према грађанима (електронска влада) тренутно је ограничена. У овој области Србија је умерено напредовала.

На пољу аудио-визуелне политике, Србија још увек није потписала Европску конвенцију о прекограничној телевизији. Ситуација са Агенцијом за радио-дифузију и даље даје повода за забринутост. Додељивање националних фреквенција у 2006. још увек је контроверзно и доводи у питање транспарентност и одговорност. Бројне одлуке су оспорене пред судовима. Додељивање регионалних и локалних фреквенција је у току, а постоје бројне нерешене жалбе. Одлука коју је Агенција за радио-дифузију донела, а којом се РТС обавезује да интензивно уживо емитује скупштинске расправе подстиче забринутост у вези са мешањем у уређивачку политику емитера јавног сервиса.

Припреме у области информационог друштва и медија су у почетној фази и потребни су додатни напори да би се достигли европски стандарди. Капацитет регулаторних тела још увек је недовољан. Нарочиту бригу изазива аудио-визуелни сектор.

4.2.7. Финансијска контрола

Генерално је остварен слаб напредак у области финансијске контроле. На пољу имплементације буџета и система државне благајне, начињен је извештајни помак. Ипак, свеобухватну политику о Јавној интерној финансијској контроли (ЈИФК) Влада тек треба да усвоји. Србија тек треба у потпуности да развије и представи спровођење хармонизованих система јавне интерне контроле и интерне ревизије. Механизми одговорности треба додатно да се развијају, заједно са обухватном институционалном реформом и изградњом административних капацитета. Новим Уставом прописује се независност државне ревизорске институције. У септембру 2007. године, именовани су чланови Државне ревизорске институције која ипак није у потпуности оперативна.

Србија је у раној фази припрема за реконструкцију свог ЈИФК система и тек треба да предузме бројне кораке како би испунила захтеве из ССП-а и приоритете из Европског партнерства.

4.2.8. Статистика

Србија је остварила напредак у области статистике. Када је у питању статистичка инфраструктура, усвојен је оквирни план Завода за статистику Србије за период 2006-2008. године. У Завод за статистику уведен је систем за мерење употребе времена. Буџетске рестрикције ограничиле су активности Завода за статистику. Нови закон о статистици још увек се очекује.

Статистички пословни регистар је додатно разрађен. И даље је неопходан кориснички интерфејс како би се обезбедила честа употреба и одржавање. Кад су у питању класификације, усклађивање са ЕУ и међународним класификацијама је ограничено, а овде није дошло до спровођења нових или измењених класификација.

Што се тиче сектора статистике, добар напредак може се евидентирати у областима статистике тржишта рада и пословне статистике, док је напредак у пољопривредној статистици ограничен услед недостатка пољопривредног цenzуса. Основно знање статистичке методологије је унапређено и постоји снажна воља за усклађивањем са стандардима ЕУ. Ипак, капацитет за извршавање је ограничен.

Кад је у питању макроекономска статистика, Завод за статистику је започео са објављивањем Индекса потрошачких цена у јануару 2007. године. Спроведена је анкета о капиталној роби и опреми, као део програма о паритету куповне моћи. Извршена је ревизија националних рачуна за период 1997-2004. Подаци о статистици спољне трговине пријављени су Еуростату.

Генерално, Србија је напредовала на пољу статистике. Било је мањих побољшања у статистичкој инфраструктури. Неопходан је даљи напредак, посебно по питању административних капацитета.

4.3. Правосуђе, слобода и безбедност

4.3.1. Питање виза, граница, контроле, азила и миграција

Кад је у питању управљање визама, добар напредак је забележен у преговорима о визним олакшицама. Споразуми о визним олакшицама и реадмисији између Србије и Европске заједнице потписани су септембра 2007. године. Укинута је обавеза издавања виза за румунске држављане, тако да је на снази безвизни режим за све грађане ЕУ.

Усвојен је нови закон о путним исправама. Србија је наставила да пружа конзуларне услуге црногорским грађанима, а споразум између двеју земаља потписан је фебруара 2007. године.

Међутим, визни режим који је тренутно на снази није у потпуности усклађен са европским стандардима. Није било напретка у дефинисању политике виза. Законодавство о страним држављанима још није спроведено. Постоје безбедносни обзири у вези са садашњим путним исправама, а издавање нових биометријских пасоша и личних карата одложено је за почетак 2008. године. Органи задужени за издавање виза не поседују он-лајн конекцију са Министарством спољних послова и нису одговарајуће опремљени и обучени за откривање фалсификованих исправа. Пунктови на граничним прелазима су у неким случајевима боље опремљени од конзуларних представништава, али они могу издавати визе само у изузетним случајевима. Базу података о визама одржава Министарство унутрашњих послова, али не постоји он-лајн приступ органима задуженим за издавање виза. Сарадња између релевантних агенција у области интегрисаног управљања границом не прати прописане процедуре.

Генерално, Србија је остварила умерен напредак у области политике виза.

Било је извесног напретка на пољу контроле граница. Акциони план за спровођење Националне стратегије за интегрисано управљање границом из јануара 2006. додатно је разрађен усвајањем стратегија за заједничку обуку свих граничних служби, развој инфраструктуре, опреме и ИТ система и секторских стратегија. Нова организација граничне полиције је функционална. Управа граничне полиције је надлежна за заштиту државне границе и за контролу граничног прелаза. Редовни контакти и унапређена сарадња између надлежних пограничних управа на локалном, регионалном и централном нивоу резултирали су неколицином успешних акција против прекограничног криминала.

У јануару 2007. године, извршена је предаја државне границе од стране Војске Србије Министарству унутрашњих послова. Основано је седам регионалних центара, 38 граничних прелаза и 44 полицијске

постаје за гранични надзор. Тренутно постоји око 2.500 запослених пограничних полицајаца, а очекује се повећање овог броја на више од 4.000 у наредним годинама. Настављена је обука специјализованих служби, иако су потребни додатни напори како би се обезбедио адекватан број потпуно обученог особља.

Закон о државној граници још увек није усвојен. Опрема и просторије граничне полиције су модернизовани, али и даље је присутан недостатак инфраструктуре и савремене опреме на границама. Гранични прелази нису повезани са Интерполовим системом. На многим граничним прелазима, нарочито оним новооснованим са Црном Гором, услови су неадекватни.

Генерално, Србија је започела са решавањем главних приоритета у области граничне контроле.

Слаб напредак је забележен у области азила. Нова Канцеларија за азил основана је у оквиру Управе за пограничну полицију и процес пријема запослених је у току. Нови пријемни центар за тражиоце азила у Бањи Ковиљачи завршен је 2006. године и предат Министарству унутрашњих послова. Још увек није постао оперативан, али септембра 2007. потписан је Меморандум о разумевању, којим се привремено управљање додељује УНХЦР-у.

Ипак, постојећи оквирни Закон о азилу из 2005. године још увек није пропраћен неопходним подзаконским актима за спровођење закона како би се у потпуности регулисале процедуре за пријем и заштиту тражлаца азила. Нова структура унутар полиције није сасвим оперативна, а молбама за азил још увек руководи УНХЦР. Око 45 молби за азил примљено је 2006. године, а 12 у 2007. До данас је 28 особа стављено под заштиту УНХЦР-а. Поново су пријављени случајеви депортације без права на жалбу и притвора у неодговарајућим условима. Припреме у области азила бележе заостатак.

На пољу миграција, добар напредак евидентиран је у области реадмисије. Потписан је Споразум о реадмисији са Европском заједницом. Пријемна канцеларија за повратнике на београдском аеродрому наставила је са радом, мада са смањеним капацитетима. У 2006. години, било је око 3.700 пријава за реадмисију, од чега је прихваћено 2.900. Служба за људска и мањинска права установила је центар за интеграцију повратника, пружајући правну помоћ у око 100 случајева, анализу механизма интеграције и основних докумената са подацима.

У вези са реадмисијом држављана трећих земаља, одобрено је 489 случајева које је проследила Хрватска која се углавном тичу држављана Албаније, Молдавије и Турске. Око 157 захтева је одбијено. У случају Мађарске, око 10 захтева је прихваћено, а пет одбијено. У одсуству Националне стратегије и одговарајућег правног оквира за реинтеграцију повратника, долази до недостатка основне финансијске и друштвене подршке. Пројекти за подршку локалном нивоу који укључују активне НВО, још су у фази планирања.

Србија је остварила напредак у решавању илегалних миграција. Напори на обезбеђивању ефикасније граничне контроле су настављени. Одељења која се баве елиминацијом илегалне миграције и недозвољене трговине у оквиру пограничне полиције и Полицијске управе за криминал наставила су са добром сарадњом. Број одбијених улазака опао је у 2006. години на 15.239. У готово 2.400 случајева, није утврђена националност и није пружен никакав разлог за одбијање уласка. Забележено је ограничено праћење раније пријављених тешкоћа са албанским држављанима који улазе на Косово преко приштинског аеродрома.

Изменама и допунама Кривичног закона Србије уведени су нови кривични прекршаји, као што је кажњавање кријумчарења миграната и организовања илегалног преласка државне границе. Број илегалних улазака у Србију порастао је за 20 одсто у односу на претходну годину, достижући 1.270 у 2006. години. Укупно 113 лица је ухваћено због нелегалног преласка границе. Пријављено је 385 случајева прекорачења боравка.

У 2006. години, поднето је 37 кривичних пријава против 84 извршиоца за кривично дело трговине људима. До средине 2007. ухапшено је 140 лица због сумње да су учествовали у трговини људима.

Против 79 лица је подигнута оптужница. У 2006. години, понуђена је помоћ жртвама трговине људима, којих је било 62, док су 33 лица смештена у прихватилиште.

4.3.2. *Прање новца*

Забележен је слаб напредак у области прања новца. Имплементација новог законодавног оквира била је ограничена.

Управа за спречавање прања новца (УСПН), као и Одељење за финансијско обавештавање унутар Министарства финансија наставили су да обезбеђују редовну размену обавештајних података и информација преко “Егмонт секјурити сецурити” веб сајта и са обуком релевантних агенција. У 2006. поднета је 41 кривична пријава против 48 лица. Четрнаест лица је досад оптужено, а 17 је под истрагом. Суд је издао две одлуке; једно лице је ослобођено, а једно осуђено. Против ових пресуда поднете су жалбе.

Ипак, закони о спречавању финансирања тероризма и националној стратегији за спречавање прања новца и финансирање тероризма, за које је предвиђено усаглашавање са Упутством Савета о спречавању употребе финансијских система у сврхе прања новца и финансирања тероризма, још нису усвојени. Садашње законодавство не обезбеђује проширење надлежности и мера које примењују УСПН и релевантни државни органи и на питање финансирања тероризма. Сарадња међу компетентним националним институцијама и даље је недовољна. Не постоји независно тело које би се бавило заплешеном имовином. Адвокати, адвокатске фирме и друга правна лица која су укључена у управљање имовином нису у потпуности поштовала своје правне обавезе кад је у питању пријављивање трансакција, нити су били приморани да то чине. Управа Србије за спречавање прања новца постала је сасвим оперативна тек од постављења новог директора у септембру 2007. године.

Припреме за борбу против прања новца су у раној фази. Прање новца и даље представља озбиљан проблем за Србију.

4.3.3. *Дрога*

Известан напредак је забележен у борби против кријумчарења дроге, али напори на решавању проблема коришћења дроге су у Србији забележили ограничен успех. Са географским положајем који је смешта на транзитни пут Балкана, Србија је тачка транзита за пренос хеорина, кокаина, марихуане и синтетичких дрога.

Законодавство, у складу са бројним ратификованим међународним конвенцијама, успостављено је за покривање истраге кривичних дела у вези са дрогом и прањење основних супстанци. Централно одељење за спречавање кријумчарења дроге у оквиру Полицијске управе за криминал, надлежно је за координацију мреже одељења локалне полиције и за директну размену података између полиције, правосуђа и царинских служби.

Побољшања у контроли и спречавању нелегалне прекограничне трговине и кријумчарења дроге резултирала су одређеним бројем успешних акција против организованих криминалних група, а заплешена је и позамашна количина дроге.

Ипак, национална стратегија о спречавању уживања дроге и смањивању доступне количине није усвојена. Активности у области спречавања коришћења дроге биле су веома ограничене. Сарадња са међународним органима на пољу контроле дрога није у потпуности развијена. Не постоји електронска банка података о заплени дроге и умешаним лицима. Административни капацитети, а посебно специјализоване службе, су ограничени. Припреме у области борбе против дрога су умерено напредовале. Кријумчарење дроге и даље представља озбиљан проблем.

4.3.4. *Полиција*

Забележен је извештај о напредку у области полиције. Већина прописа неопходних за спровођење Закона о полицији је усвојена, укључујући и кодекс полицијске етике и прописе који дефинишу надлежности полиције. Ранији прописи о унутрашњим пословима су укинати и усвојени су нови правилници о раду полиције и правила о употреби силе. Инструкције о извештавању су такође усвојене заједно са правилима којима се утврђују основни стандарди у односима са медијима. Донета је одлука да се оснује Полицијска академија за криминал у складу са Стратегијом развоја полицијске обуке и образовања. Полицијска академија започела је са пружањем почетне обуке. Додатни пријем полазника одвијао се у складу са резултатима конкурса.

Уредба која уређује опште принципе унутрашње организације Министарства унутрашњих послова ступила је на снагу 2006. године. У оквиру Министарства, основани су Секретаријат за унутрашњу контролу полиције и одељења за заштиту, финансије, људске ресурсе и опште послове. У оквиру полицијске управе, постоје главна, регионална и локална седишта, поред полиције града Београда. Постоји 14 специјализованих управа које покривају различите аспекте полицијског посла. Постављени су директор полиције и шефови сектора унутрашње контроле, након отвореног конкурса у складу са новим Законом о државној управи. Одељење за оперативну анализу постало је независна јединица полицијске управе за криминал у мају 2007. године. Комисија одговорна за праћење спровођења препорука Европске конвенције о спречавању тортуре окончала је рад на детаљном извештају, након инспекције 108 притворских јединица и разговора са 730 службеника полиције.

У периоду између јануара августа 2007. године, сектор унутрашње контроле примио је 1.600 жалби грађана. Поднео је кривичне пријаве против 126 службеника полиције, а покренуто је око 2.500 дисциплинских поступака. Највећи број тужби се односи на злоупотребу положаја (30%), мито и фалсификовање исправа.

У складу са новим правилником о унутрашњој организацији, основано је одељење за тајно праћење. Садашње законодавство уређује да се посебне испитне технике могу користити само у случајевима организованог криминала. Нови Законик о кривичном поступку проширен је како би обухватио прекршаје везане за корупцију и припремне радње.

Ипак, ступање на снагу Законика одложено је до децембра 2008. године. И полиција и Безбедносно информативна агенција задужене су за примену мера тајног праћења. Ново законодавство које уређује поделу надлежности тек треба да се усвоји. Присутан је недостатак координације у кључним секторима, као што су ратни злочини и организовани криминал. И даље постоји забринутост око недопуштеног мешања политике у рад полиције и степена транспарентности. Укупни административни и професионални капацитети полиције морају бити додатно ојачани. Међународна сарадња треба да буде додатно поспешивана, а стратешки споразум о сарадњи са Еурополом треба да се потпише. Србија остварује умерен напредак у области полиције, иако су структурални проблеми и даље присутни.

4.3.5. Борба против организованог криминала и тероризма

Било је извесног напретка у борби против организованог криминала. Кривични закон уређује преступе везане за организовани криминал. По новом Законик о кривичном поступку, примењиваће се посебна правила на вођење истраге против преступа организованог криминала, укључујући и одредбе о привременом одузимању имовине, прихода и посуда и међународној сарадњи у проналажењу и вођењу истраге против починилаца.

Евидентиран је напредак у бројним судским случајевима. Првостепена пресуда је изјављена у мају 2007. на суђењу за убиство бившег премијера Ђинђића. То је доживљено као прекретница у судској пракси, јер је окончан процес који је трајао три године. Отворено је неколико случајева корупције на високом нивоу, злоупотребе положаја и мита, у којима су учествовали државни званичници, припадници полиције, судије и тужиоци. Оптужнице указују да су штету од неколико десетина милиона евра узроковале криминалне групе које су деловале у области индустрије, трговине, царине,

правосудног система, високог школства, трговине и услуга. Схваћена је важност улоге сведока сарадника, иако се систем заштите сведока показао неадекватним.

Ипак, релевантни законодавни оквир се не спроводи. Кратак мандат специјалног тужиоца за организовани криминал и његових заменика угрожава континуитет и ефикасност рада. Ступање на снагу новог Закона о кривичном поступку одложено је за крај 2008. године, са изузетком одредби о трајању притвора у озбиљним случајевима. Акциони план за спровођење националне стратегије за борбу против организованог криминала још није завршен. Капацитет служби специјалне полиције за истраживање финансијског криминала није довољан. Сарадња са међународном полицијом није довољно развијена. Заједничка база података са информацијама о организованом криминалу још није формирана. Услед недостатка средстава, систем заштите сведока је дао ограничене резултате. Садашње одредбе којима се дозвољава конфискација прихода од криминала, нису адекватно спроведене. Специјално законодавство и капацитет за управљање одузетом имовином не функционишу. Генерално, припреме на пољу организованог криминала су тек на почетку, што и даље представља озбиљан разлог за забринутост.

Добар напредак је евидентиран у области борбе против трговине људима. Србија је препозната као извориште, транзит и земља одредиште. Жртве пореклом из Украјине, Молдавије, Албаније, Бивше Југословенске Републике Македоније, Босне и Херцеговине и Бугарске углавном врше транзит на одредишта у Западној Европи. У претходном периоду забележен је пораст трговине српским држављанима.

Унапређена сарадња регионалне полиције резултирала је извесним бројем успешних акција против организованих криминалних група које су активне у региону. Број кривичних пријава порастао је у 2006. години. Поднето је око 37 кривичних пријава против 84 прекршиоца. Једанаест лица је осуђено на казну затвора у трајању од три до осам година, али спровођење пресуда и даље је проблематично. Једна пресуда из 2004. године још није спроведена. Пријављени су и случајеви полицајаца умешаних у организовани криминал и корупцију.

Национална стратегија за борбу против трговине људима усвојена је крајем 2006. године, а с њом повезано кривично законодавство спроводи се у пракси. Полицијска и судска сарадња у овој области су олакшани билатералним споразумима. Одсек за сузбијање трговине људима, које је део Службе за организовани криминал у оквиру Полицијске управе за криминал, надлежно је за бављење проблемом трговине људима по елементима организованог криминала. Информације и подаци о трговини људима размењују се са Интерполом. Специјални полицијски тимови за борбу против трговине људима су оперативни у 34 локална центра и њихов рад координира Одсек за илегалне мигарције у оквиру Пограничне полиције.

Погранична полиција поднела је 79 кривичних пријава током 2006. године за илегални прелазак границе и кријумчарење 434 илегална емигранта. Око 37 кривичних пријава је поднето против 84 починиоца за трговину људима, у којој је учествовало 56 лица.

Агенција за координацију заштите жртава трговине људима организује и координира помоћ жртвама, у сарадњи са специјализованим НВО, полицијом, судством, социјалним радницима и стручњацима. У 2006. години, 33 жртве су смештене у прихватилиште, а 16 лица је добило привремени смештај; реинтеграција је организована за 44 жртве. У 2006. години појачане су превентивне радње. Влада је финансирала кампању за подизање свести, а Тим за борбу против трговине људима промовисао је међуагенцијску сарадњу. Србија остварује умерен напредак у борби против трговине људским бићима.

У априлу 2007, Министарство унутрашњих послова основао је Одељење за праћење и истрагу терористичких активности у оквиру Полицијске управе за криминал и с циљем придруживања борби против глобалног тероризма. Ратификација међународних конвенција (укључујући и међународну Конвенцију за сузбијање аката нуклеарног тероризма) још увек није извршена. Не постоји специјално

законодавство о сузбијању, нити заједничка база података о осумњиченима за тероризам. Србија је још у раној фази развоја свеобухватног приступа у борби против тероризма.

4.3.6. Заштита личних података

Није забележен напредак у области заштите личних података. У пракси не постоји адекватан правни оквир. Тренутни Закон о заштити личних података, који датира из 1998. године, није у складу са Упутством (Директивом) о заштити података 95/46/ЕЦ и Конвенцијом Савета Европе о заштити појединаца с освртом на аутоматску обраду личних података. Србија још није потписала додатни Протокол уз ову Конвенцију.

У пракси не постоји независно надзорно тело за заштиту података које има довољна овлашћења над јавним и приватним сектором и одговарајућа средства за ефикасно спровођење закона. Последица тога јесте то да постојећи прописи о заштити података још нису спроведени. Припреме у области заштите личних података не бележе добар напредак.

Статистички индекс

СТАТИСТИЧКИ АНЕКС

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ (на дан 5. октобра 2007) Србија

Osnovni podaci	n	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Populacija (hiljada)	1	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Ukupna površine zemlje (km ²)		7	7	7	7	7	7	7	7	77	77
Национални рачуни	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	2	20
Бруто национални производ (БНП) (милиона динара)	2	1	1	2	3	7	1	1	1	1	2
БНП (милиона евра)				1	2	1	1	1	1	2	25
БНП (евро пер папита)				2	3	1	2	2	2	2	3
БНП (по стандардима куповне моћи (СКМ) пер папита)											
СИ: БНП (у СКМ пер папита EV-25=100)											
СИ: стопа раста БНП (домаћа валута, по сталним ценама, % промене у односу на претх.год.)	3				4	5	4	4	2	8	6.
СИ: пораст запослености (национални рачуни % промене у односу на претх.год.)	3						-	-	-	1	-
Раст радне продуктивности: раст БНП по запосленом лицу (% промене у односу на претх.год.)	3						5	4	7	7	8.
СИ: Раст цене по јединици рада (национални рачуни % промене у односу на претх.год.)											
СИ: радна продуктивност (БНП у СКМ по запосленом лицу EV-											
Бруто додата вредност по главним секторима (%)											
Пољопривреда	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Индустрија	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Грађевинарство	2	4	4	3	3	3	3	4	4	4	
Услуге	2	5	5	5	5	5	5	6	5	6	
Коначни потрошачки расход као удео БНП (%)	2	9	9	9	9	1	1	9	9	8	91
Домаћинства и НПИСХ ⁴ као удео БНП (%)	2	7	7	7	7	8	8	7	7	7	70
Општа управа као удео БНП (%)	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	20
Бруто фиксна акумулација капитала као удео БНП (%)	2	1	9	1	1	1	1	1	1	1	17
Промене у пензусу као удео БНП (%)	2	2	-	-	-	5	5	6	2	1	10
Извоз робе и услуга у односу на БНП (%)	4	1	2	1	1	2	1	2	2	2	27
Увоз робе и услуга у односу на БНП (%)	5	2	2	1	1	4	4	4	5	4	46
Индустрија	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Индекс обима индустријске производње (2000=100)		1	1	8	1	1	1	9	1	10	11
Стопа инфлације	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
СИ: Индекс потрошачких цена (ИПП) (укупно % промене у односу на претх.год.)		2	2	4	7	9	1	9	1	16	11
Платни биланс	н	1	1	1	2	2	2	2	2	2	20
Платни биланс: укупно на текућем рачуну (милиони евра)	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-2

⁴ NPISH – Non-Profit Institutions Serving Households

НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД

Текући рачун платног биланса: трговински биланс: (милиони евра)	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-4
Текући рачуна платног биланса: извоз робе (милиони евра)	6	2	2	1	1	2	2	2	3	3	5
)							3	9	2	9	16

Текући рачун платног биланса: увоз робе (милиони евра)	6	3	3	2	3	4	5	6	8	8	10
Текући рачун платног биланса: нето услуге (милиони евра)	6	2	2	1	1	2	1	1	1	-5	-
Текући рачун платног биланса: нето приход (милиони евра)	6	2	9	8	-	7	-	-	-	-	-
Текући рачун платног биланса: нето текући трансфери (милиони евра)	6	2	5	6	1	1	2	2	2	2	2
од чега државних трансфера (милиони евра)	6	0	0	0	2	6	5	4	3	2	18
Директне стране инвестиције у приказаној економији (ДСИ) (милиони евра)											

Јавне финансије	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Општи државни дефицит/суфицит у односу на БНП (%)											
СИ: Општи државни дуг у односу на БНП (%)											

Финансијски индикатори	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Бруто страни дуг уккупне привреде у односу на БНП (%)											
Бруто страни дуг уккупне привреде у односу на укупан извоз (%)											
Залихе новца: М1 (новчанице, новчићи, краткорочни преконоћни)	7			1	1	9	1	1	1	1	2
Залиха новца: М2 (М1 плус депозити са роком доспевања до 2 године)	7			1	2	1	1	1	2	2	3
Залиха новца: М3 (М2 плус тржишни инструменти, милиони евра)	7			2	4	2	3	3	4	5	7
Укупан кредит монетарних финансијских институција према											
Каматне стопе: дневна стопа новчаних спелстава пер аннум (%)											
Каматна стоп по позајмици (једна година) пер аннум (%)											
Каматна стопа на штедњу (једна година) пер аннум (%)											
Левизни курс евра: просечно за период -1 евра = домаћа валута				1	6	5	6	6	7	82	83
Ефективни индекс левизног курса (2000=100)											
Вредност резервних спелстава (укључујући злато) (милиони евра)	6	7	6	6	9	2	3	3	4	5	10

Спољна трговина	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Трговински биланс: све робе сви партнери (милиони евра)	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-5
Вредност извоза: све робе сви партнери (милиони евра)	8	2	2	1	1	1	2	2	2	3	5
Вредност увоза: све робе сви партнери (милиони евра)	8	3	3	2	3	4	5	6	8	8	10
Трговински услови (индекс извозних цена / индекс увозних цена %)	8	9	1	9	1	1	9	1	1	98	10
Учешће извоза у 27 земаља ЕУ у вредности укупног извоза (%)	8	5	4	4	5	5	5	5	5	58	57
Учешће увоза из 27 земаља ЕУ у вредности укупног увоза (%)	8	5	5	5	6	5	5	5	5	54	55

Демографија	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Стопа природног прираштаја: природна промена (број рођених према	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нето стопа миграције: имигранти минус емигранти (на 1000)											
Стопа смртност олојчаних: смртност дене испод једне године старости	1	1	1	1	1	1	1	9	8	7	7
Очекивани животни век на рођењу: мушкарци (године)	1	6	6	6	6	6	6	6	6	70	70
Очекивани животни век на рођењу: жене (године)	1	7	7	7	7	7	7	7	7	75	75

Тржиште рада	н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Стопа економске активности (15-64): учешће популације старости 15-64 која је економски активна (%)		6	6	6	6	6	6	6	6	65	63

НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД

СИ: стопа запослености (15-64): учешће популације старости 15-64		5	5	5	5	5	5	5	5	51	49
Учешће мушке популације старости 15-64 која има запослење (%)		6	6	6	6	6	6	6	6	61	59
Учешће женске популације старости 15-64 која нема запослење (%)		4	5	4	5	5	4	4	4	40	40
СИ: стопа запослености старијих радника (55-64): учешће популације старости 55-64 која има запослење (%)		3	4	4	3	4	4	4	3	35	32
Запосленост по главним секторима (%)											
Пољопривреда									2	23	20
Индустрија									2	21	23
Грађевинарство									5	6	6
Услуге									4	49	50
СИ: стопа незапослености: учешће радне снаге која нема запослење		1	1	1	1	1	1	1	1	21	21
Учешће мушке радне снаге која нема запослење (%)		1	1	1	1	1	1	1	1	17	18
Учешће женске радне снаге која нема запослење (%)		1	1	1	1	1	1	1	2	26	24
Стопа незапослености лица старости мање од 25 година: учешће радне снаге старости <25 која нема запослење (%)		4	5	5	5	4	4	4	4	47	47
СИ: стопа дугорочне незапослености: учешће радне снаге која је дугорочно незапослена (%)		9	1	1	9	9	9	1	1	16	17

Социјална кохезија	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Просечне номиналне месечне зараде и плате (ломања валута)		1	1	1	3	8	1	1	2	25	31
Индекс реалних зарада И плата подељених по ЦПИ (2000=100)		1	1	9	1	1	1	1	1	20	23
СИ: Број лица која рано напуштају школовање: учешће популације старости 18-24 која није завршила средње образовање И тренутно не									1	11	

Животни стандард	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Број путничких возила на 1000 становника		2	2	2	1	1	1	1	1	19	20
Број претплата на услуге мобилне телефоније на 1000 становника					1	2	3	3	5	70	89

Инфраструктура	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Густина железничке мреже (линије у функцији на 1000 км ²)		4	4	4	4	4	4	4	4	49	49
Дужина аутопута (хиљаде км)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Иновације и истраживање	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
СИ: Потрошња на људске ресурсе (јавна потрошња на образовање) у односу на БНП (%)		9	4	3	2	2	3	3	3		
СИ: Бруто национална потрошња на истраживање и развој у односу											
СИ: Процент домаћинства са кућним приступом интернету (%)											18

Животна спелина	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
СИ: Укупна емисија гасова из стакленика CO ₂ еквиваленти (тоне											
СИ: Енергетски интензитет економије (кг нафте еквивалентно 1000											
СИ: Учешће обновљиве енергије у потрошњи електричне енергије		4	3	5	4	4	4	3	4	46	
СИ: Лузиски теретни транспорт као удео у укупном унутрашњем		4	3	4							

Енергетика	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	20	20
Примарна производња свих енергената (хиљаде тона)											

Примарна производња сирове нафте (хиљаде тона)											
Примарна производња антрацита и пегнита (хиљаде тона)											
Примарна производња природног гаса (хиљаде тона)											
Нето увоз свих енергената (хиљаде тона)											
Бруто унутрашња потрошња енергије (хиљаде тона)											
Производња енергије (хиљаде ГВт)		3	3	3	3	3	3	3	3	3	36

<u>Пољопривреда</u>	Н	1	1	1	2	2	2	2	2	2	20
Индекс обима пољопривредне производње роба и услуга (произвођачке цене, претходна година=100)		1	9	1	8	.	8	9	1	9	10
Укупно искоришћена пољопривредна површина (хиљаде хектара)		5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
Ломаће животиње: стока (хиљаде гла крај периода)		1	1	1	1	e	1	1	1	1	11
Ломаће животиње: свиње (хиљаде свиња крај периода)		4	4	4	3	3	3	3	3	3	39
Ломаће животиње: овце и козе (хиљаде гла крај периода)		1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
Производња И коришћење млека на фарми (укупно необраног млека)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
Производња усева: житарице (укључујући пшеничач) (хиљаде тона)	1	9	8	8	5	9	8	5	9	9	82
Производња усева: шећерна трска (хиљаде тона пожњевена летина)		2	1	2	1	1	2	1	2	3	31
Производња усева: поврће (хиљаде тона пожњевена летина)		1	1	1	1	1	1	1	1	1	13

СИ: Структурални индикатор

е: процена

ф: предвиђање

п: привремено

1. Извор: Еуростат.

Од 1999. године па наовамо, без Косова и Метохије.

Од 1999. године па наовамо, без Косова и Метохије; 1997-2004: достава других републичких података обухваћена.

Од 1999. године па наовамо, без Косова и Метохије; 1997-2004: куповина из других републичких података обухваћена.

Подаци су првобитно изражени у милионима УС долара и конвертовани у евро по просечном годишњем девизном курсу.

Подаци су првобитно изражени у милионима УС долара и конвертовани у евро по просечном годишњем девизном курсу.

Прекид у серијама: од 2004. наовамо, подаци нису упоредиви са претходном годином јер је од јануара 2004. у употреби Унифицирани царински документ хармонизован са прописима ЕУ.

9. Подаци из редовних статистичких анкета у вези са буџетским приходима у образовним установама.
10. У милионима литара; обухвата кравјле и овчије млеко.
11. Без површина под хибридом пшенице и ражи, хељдом и просом, који су споредни; Србија нема производњу пиринча.